

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 271

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 25-68
POSLOVALNICA CELJE: Prešernova 9. tel. 280
POŠTNI ČEKOVNI RACUN 11.409

Maribor, 25. in 26. novembra 1939

NAROCNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1—

Nemški Vzhodni zid proti Rusiji

Posvetovanjem političnih, gospodarskih in vojaških voditeljev Nemčije pri kancelarju Hitlerju bi utegnili slediti presenečenja — Nadaljevanje srdite vojne na morju in v zraku — Nemci poškodovali veliko angleško križarko

Neprestane konference pri Hitlerju

BERLIN, 25. nov. United Press poroča iz Berlina: Mrzlično konferiranje pri Hitlerju, ki kateremu prihajajo neprenehoma vrhovni voditelji nacionalno-socialistične stranke, gospodarski in drugi strokovnjaki ter generali in admirali, dokazuje, da pripravlja Nemčija nove večje politične, gospodarske in vojaške akcije. Zatrjuje se, da niso izključena tudi neka presenečenja, vendar ni mogoče izvedeti, v čem naj bi obstajala in v katero smer bi bila uravnana.

AMSTERDAM, 25. nov. Nedcor. Vodja in državni kancelar Hitler nadaljuje svoje konference s političnimi in vojaškimi voditelji. Po neki vesti je Nemčija sklenila zgraditi tako imenovani »Vzhodni zid«, t. j. utrdbeni pas, ki bo segel od Baltu do Slovaške in bo namenjen obrambi države pred sovjetsko Rusijo.

Napad kominterne na Nemčijo

LONDON, 25. nov. Exchange Telegraph. Glavno glasilo kominterne je objavilo te dni zanimiv članek, ki se obravnava sicer tudi proti Angliji in Franciji, če sicer tudi proti Nemčiji. Članek je največ pa na naslov Nemčije. Članek je napisal nemški komunist W. Florim, Thälmannov namestnik, ki živi že nekaj let stalno v Moskvi in je v ožjem sodelovanju s šefom kominterne Dimitrovim. Florim pravi v članku med drugim: »Mi, nemški komunisti, obtožujemo nemški imperalizem, da je nagal nemški narod v vojno. Nemški imperalisti so pričeli vojno proti Poljski pod pretvezo,

da hočejo priključiti Gdansk in koridor, v resnici pa ni šlo niti za Gdansk niti za koridor in celo ne za uničenje Poljske ter osvojitve področja, ki ga ni nikoli mogoče označevati kot nemško ozemlje, ampak izključno le za obračunavanje z Anglijo, za hegemonijo v Evropi in osvojitve kolonij.« Florim pravi dalje, »da bi bila Evropa pod vladno Nemčije ječa narodov. V Berlinu obtožujejo sedaj Anglijo in Francijo, da sta oni želeli vojno, nemški delavci in kmetje pa imajo tisoč dokazov, da so jo želeli in pripravili nemški kapitalisti in nacionalisti.«

Nemci izgubili že tretjino podmornic

PARIZ, 25. nov. Havas. V pomorski vojni so izgubili Nemci doslej skoro tretjino svojih podmornic. Tudi če bi Nemčija gradnja podmornic še bolj pospešila, ne bi utegnili nadoknaditi izgub, če bi se v tej izmeri nadaljevali. Zato pomišlja Nemčija zdaj na gradnjo večjih, težjih podmornic, ki bi na odprtem morju ovirale trgovino zaveznikov. Zato so tako Francija kakor Anglija že začeli z gradnjo velikih in bombnih letal, ki bodo imela velik akcijski radij. Z njimi bodo preganjali večje podmornice po Atlantiku. Čeprav so nemške podmornice precej moderne, kakor so bile one med svetovno

vojno, vendar niso žele tolikšnega uspeha. Samo v dveh mesecih sedanje vojne so izgubili Nemci toliko podmornic, kakor med svetovno vojno vse leto 1916. Nove nemške podmornice, ki bodo prišle sedaj v akcijo, imajo večji manevrski radij. Nemčija, ki je od 1914. do 1918. zgradila 768 podmornic, je v stanu, da jih s pospešenim tempom izdeluje v serijah in takoj stavlja v službo. Zato je naravno, da bosta tudi Anglija in Francija znatno pospešili gradnjo svojih vojnih ladij in izpolnili zračno ladjevo do moči, ki bo tudi oceanskim podmornicam kos.

Križarka „Belfast“ poškodovana

LONDON, 25. nov. Reuter. Admirali- jata javlja: 10.000-tonska križarka »Belfast« je bila v torek v Firth of Forthu poškodovana od nemške podmornice ali mine. Dvajset mornarjev je ranjenih. Nemci trdijo, da jo je poškodovala podmornica. Ladijo popravljajo in bo sama prišla v dok.

LIVERPOOL, 25. nov. Reuter. Parnik »Mangalore« je zadel na mino in se takoj po eksploziji potopil. Rešili so vseh 27 mornarjev.

LONDON, 25. nov. Sedaj so rešili 5 mornarjev z nekega holandskega parnika, ki ga je potopila nemška podmornica. Imel na krovu 31 člana posadke. Mornarji so bili na morju 7 in pol dneva. Nadalje so rešili tudi 7 mornarjev z angleškega parnika »Arlington Court«, ki so bili 6 dni v majem čolnu. Srečali so več ladij, a jih niso opazile.

AMSTERDAM, 25. nov. Nedcor. Holandska vlada je izdelala načrt za majhne konvoje holandskih ladij, pred katerimi bodo plule vojne ladje z zaščitnimi zastori proti minam.

TOKIO, 25. nov. Domei. Japonska vlada bo zahtevala odškodnino za parnik »Terakuni Maru«, ki je bil preč nekaj dni potopljen ob angleški obali od

Prvi uspehi proti magnetičnim minam

LONDON, 25. nov. Exchange Telegraph. Angleška admiraliteta je pričela z vso naglico akcijo za odstranitev nemških magnetičnih min ob angleških obalah in dosegla tudi že prve uspehe. Koliko takih min so Nemci že položili, dokazuje najbolj dejstvo, da jih je samo včeraj ujel neki minolovec 15. Nadaljnji boj proti nemškim magnetičnim minam se organizira s pomočjo lesenih ladij, ki vlečejo za seboj ultramagnetične pasti. Te naprave spravijo v gibanje mehanizem nemških magnetičnih min in povzročijo takojšnjo eksplozijo, ki pa ladij ne more škodovati. Take ultramagnetične pasti bodo dobile tudi nekatere bojne in druge ladje. Sedaj so v teku prvi poskusi s to najnovejšo obrambo.

Vedno večje izgube v letalski vojni

LONDON, 25. nov. Reuter. V zadnjih dveh dneh je bilo sestreljenih 21 nemških letal, 1 francosko in poškodovanih 2 angleški. Včeraj so angleški letalci sestrelili 7, francoski pa 4 nemška letala. Na francoski fronti je bil odlikovan prvi Anglež s francoskim vojnim križcem (najvišje francosko vojno odlikovanje, op. ur.). Bil je to neki 24-letni angleški letalski narednik, ki je dobil odlikovanje tik preden je umrl v bolnišnici.

LONDON, 25. nov. Reuter. V torek popoldne so angleška lovška letala zrušila nemški bombnik tipa »Dornier«, ki je padel v morje. Na francoska tla so padla tri nemška letala, ki so podlegla v bojih s francoskimi lovci. Šest nemških letal so sestrelili zavezniki v naslednjih

dneh nad francosko fronto. V četrtek so angleški piloti sestrelili nad francoskim bojiščem sedem, francoski pa dve nemški letali.

PARIZ, 25. nov. Havas. Včeraj je velik nemški bombnik »Dornier« zaslužno pristal na nekem polju pri Chalons-sur-Marne. Častnik je izstopil, potegnil revolver ter trikrat ustrelil v motor. Ker pa se letalo le ni hotelo vneti, je revolver odvrnil ter se predal francoskim vojakom z besedami: »Za mene je vojna končana!«

BERLIN, 25. nov. DNB. Nemško letalstvo je izgubilo od začetka vojne 20 letal nad angleškimi otoki. V istem času pa je sestrelilo 52 angleških letal.

Dogodki na zasedenem Poljskem

LONDON, 25. nov. Exchange Telegraph. Odpor Poljakov proti nemški okupaciji še vedno ni popolnoma zatrt. Skoraj neprestano se dogajajo skrbno prikriti atentati na posamezne nemške, zlasti policijske organe. Ponokod so nastali zaradi preseljevalnih odredb tudi odkriti nemiri in uporji prebivalstva. Nemiri so bili tudi v Varšavi, kar je imelo za posledek internacijo blivšega župana Starozynskega in večjega števila drugih uglednih poljskih osebosti. Deset Poljakov je bilo po prekem sodu obsojenih na smrt in takoj ustreljenih.

BERLIN, 25. nov. DNB. Uradni list objavlja naredbo, po kateri preneha poljski zlot biti plačilno sredstvo v priključ-

nih vzhodnih pokrajinah, in sicer s 27. novembrom. Od tega dne bo v teh pokrajinah veljala samo nemška marka.

Nadaljnje napredovanje Japoncev

HONGKONG, 25. nov. Reuter. Japonske čete, ki so zavzele Nanning v pokrajini Kvangsi, nadaljujejo napredovanje proti meji francoske Indokine.

TOKIO, 25. nov. Reuter. Japonske čete so zavzele mesto Nanning ob Srebrni reki v pokrajini Kvangsi. Kitajske čete so se umaknile proti meji francoske Indokine. Japonski listi naglašajo, da je s padcem Nanninga Japonski odprta pot v južnozahodno Kitajsko.

Pričetek poostrene blokade in njeni odmevi

Blokada se prične 28. t. m. — Nemčija bo odgovorila z najostrejšimi represalijami — V Italiji bo razpravljalo o položaju veliki fašistični svet — Nemško tolmačenje angleških namer

LONDON, 25. nov. Reuter. Državni svet je izdal ukaz, po katerem se prične izvajati nova odredba o zaplenitvi vsega blaga nemškega porekla, ki bi se zasledilo na nevtralnih ladjah, v torek, dne 28. t. m.

BERLIN, 25. nov. DNB. Poluradno se izjavlja, da bo odgovorila Nemčija na angleške blokadne ukrepe za nemški izvoz s protukrepi. Ti protukrepi ne bodo nič manj drastični, kakor so angleški ukrepi. Obenem bo naslovljena Nemčija tudi poseben poziv na nevtralne države, ni pa še znano, s kakšnim namenom in v kakšni obliki. Na vsak način je pa gotovo, da bo Nemčija storila vse, kar je v njeni moči, da angleško blokado onemogoči in prepreči izstradanje nemškega naroda.

RIM, 25. nov. Reuter. Italijanski veliki fašistični svet je sklican za 7. december. Dnevni red zasedanja sicer še ni znan, vendar se zdi, da se bo razpravljalo v glavnem o pravicah nevtralcov v zvezi s pomorskimi blokadami in gospodarsko vojno. Dnevnik »Avenire«, ki ima tesne zveze z Vatikanom, piše v zvezi s tem problemom, da ograja sedanja vojna vse nevtralne države in njihovo trgovsko poslovanje. List se ob koncu vprašuje: »Ali bomo doživeli popolno uničenje vsake nevtralnosti in popolno katastrofo?«

BERLIN, 25. nov. Nemška diplomatska politična korespondenca piše: London je popolnoma zadovoljen z dosedanjim potekom pomorske vojne in načinom, kako

so nevtralne države reagirale na kršitve mednarodnega prava od strani Angležev. Anglija bi nekako hotela, da se vse nevtralne države podreje njeni gospodarski iniciativi. Nevtralne države naj bi tako postale nekakšni gospodarski dominioni Londona. Kajti v svoji poostreni blokadi so Angleži zavzeli načelo, da ima le tisti pravico do svojega nedotakljivega življenjskega obstoja, ki se v pomorski trgovini pokori angleškim odredbam. Tudi v političnem pogledu hočejo Angleži izkoristiti nevtralnost držav za čim prej- šnje uničenje Nemčije. Da se javljajo mračne eksistence, ki hočejo biti apostoli miru, obenem pa podtalno rovarijo v Nemčiji, je ponoven opomin za Berlin, da ne sme brez reakcije stati ob strani.

Maribor, 25. nov.

Volitve so pred durmi! V zadnjem času se glasovi o razpisu pojavljajo vedno pogostjeje. O tem je reklo svojo besedo tudi že nekaj ministrov. Po velikem številu shodov srbskih politikov sodeč je volivni boj v Srbiji že v polnem jeku.

Vse stranke, ki so zastopane v vladi, imajo interes, da se volitve izvedejo čimprej. Hrvatska seljačka stranka hoče imeti volitve v skupščino v kar mogoče kratkem času. To pa predvsem zaradi možnosti čimprejšnjega razpisa volitev v hrvatski sabor, v ostalem pa tudi zato, ker se v novi situaciji na Hrvatskem kažejo že obrisi novih formacij in opozicije proti SDK. Pojav take opozicije, četudi mu ni pripisovati posebnega značaja, a je vendarle karakterističen, je bilo opaziti pri volitvah na zagrebški univerzi, kjer so proti listi HSS nastopali koalirani frankovci in hrvatski katoliški desničarji s pomočjo levčarjev. Čimprejšnji razpis volitev take situacije razčiščuje.

HSS se je udeležila volitev v senat, njeno glasilo, »Hrvatski dnevnik«, pa je pozneje prineslo pojasnilo, da je sicer stranka v senatu zastopana, ne smatra pa tega za važno. Hrvati smatrajo za najvažnejše, da dobijo čimprej svoj sabor. Kajti šele z izvolitvijo hrvatskega sabora bo prva etapa sporazuma izvedena tudi v praksi in šele s saborom bo sporazum tudi od ljudstva potrjen. Po izjavah nekaterih srbskih politikov se hočejo Hrvati »ušančiti« na dobljenih pozicijah.

Druga stranka Seljačko-demokratske koalicije, SDS, smatra, da tako stanje, kakršno je danes, nikakor ni zdravo. Ker je SDS dvanajst let v opoziciji stalno požarjala potrebo demokratizacije javnega življenja in vedno zahtevala, da se da ljudstvu pravica svobodnega izraza na tajnih volitvah brez pritiska, in je tudi sedaj ostala zvesta svoji politiki, je samo po sebi umljivo, da hoče imeti volitve čimprej.

Prav tako si želi volitev srbski in muslimanski del JRZ. Le-ti pravijo, da je treba iti na volitve sedaj, ko je stranka organizirana in na vladi. Slovenski del JRZ pa si po pisanju »Slovenca« ne želi takojšnjih volitev v narodno skupščino, temveč zatrjuje, da je treba najprej državo preurediti, potem pa, ko bodo stvari v Sloveniji že zabetonirane, šele iti na volitve.

Tudi zemljoradniki si želijo volitev, ker bi kot stranka, ki je zastopana v vladi, eventualno šli v volivno koalicijo z drugimi vladnimi strankami.

Pri opoziciji je stvar drugačna. V Srbiji je sedaj še v opoziciji Narodna radikalna stranka z glavnim odborom. Glasovi z raznih radikalnih konferenc in shodov pa dajo slutiti, da bo morda vendarle mogoče vzpostaviti enotnost stranke. V tem primeru bi pač glavni odbor izstopil iz opozicije. Če pa ne bi bilo mogoče doseči sporazuma med radikalnimi frakcijami, ki jih je devet, bo verjetno glavni odbor šel v opozicijsko koalicijo z demokrati in srbskim delom JNS.

Davidovičevi demokrati so po izključitvi Čede Plečevića, ki je izjavil, da bo s skupino dr. Ribarja podpiral SDS, močno razcepljeni. Davidovičevci se sicer pogajajo z raznimi bivšimi člani svoje stranke, ki so pozneje stopili v JNS, da bi se vrnili v matico. Kot glavni zastopnik teh vrnjencev se omenja Ilija Mihajlovič, eden izmed voditeljev JNS. Za volitve pa demokrati niso preveč navdušeni, ker še nimajo izvedene organizacijske stranke. Mnenja so, da bodo poslanske volitve odločilne za bodočo strankarsko obličje Srbije, kjer se bo pokazalo, ali bo vodila srbsko politiko JRZ ali pa opozicija.

JNS nastopa v Srbiji proti sporazumu s Hrvati in s parolo »Srbi na okup!« S to taktiko naj bi se tudi tri srbske stranke, demokrati, opozicijski radikali in JNS koalirani udeležili volitev. Vladne stranke pa bodo sporazum zagovarjale in zatrjevale, da je nesmiselno sedaj pozivati Srbe »na okup«, ker to ni v korist državi.

V Sloveniji je politična situacija povsem drugačna. Tu sploh ni vprašanja za ali proti sporazumu, ker so za sporazum JRZ, vse opozicijske skupine in tudi JNS izjavljala, da mu ni nasprotna. Četudi tu ni spora in četudi bodo vse

Nemčija in Rusija proti Balkanskemu bloku

MILANO, 25. nov. Agencija Radio. Po pisanju berlinskega dopisnika »Corriere della Sera«, Salvatoreja Aponteja, spremenjajo tako v Moskvi kakor v Berlinu z velikim nezadovoljstvom akcijo z. ustanovitve balkanskega bloka, ki naj bi ga sestavile Italija, Jugoslavija, Madžarska, Romunija, Bolgarija, Turčija in Grčija. Sovjetska vlada pritiska v svojem smislu

zlasti na Bolgarijo, ki se boji, da bi ji pristop k temu bloku onemogočil nadaljnjo akcijo za uresničenje njenih revizijskih težnj, zlasti nasproti Romuniji. Dopisnik sklepa poročilo z ugotovitvijo, da bosta sovjetska Rusija in Nemčija pozkusili vse, kar bo mogoče, da sklenitev takega bloka preprečita.

Izza kulis nemške črne fronte

BERLIN, 25. novembra. DNB. Uradno javljajo, da sta atentatorja Kraemin in Karl Detking pobegnila 1. 1936. v Prago. Tam sta se javila na razpolago Strasserju. Po prvem neuspelem atentatu je bil Helmuth Kraemin aretiran v Stuttgartu in ustreljen. Otto Strasser je 1937. pripravil drugi atentat z razstrelivom ter je Detkinga in Kraemina pridobil za so-

delovanje. Najprej so nameravali izvesti atentat ob priliki nürnberškega kongresa, toda bilo je že prepozno. Strasser je nato svoje sodelavce pripravil na atentat med bivanjem Mussolinija v Nemčiji septembra 1937, odnosno 3. oktobra 1937, na praznik žetve. V septembru letos sta bila oba atentatorja aretirana in ustreljena.

Nova irska teroristična akcija

LONDON, 25. nov. Reuter. Sinoči je v Birminghamu eksplodirala bomba, ki je razdejala pet telefonskih celic in eno poštno skrinjico. Poškodovana ni bila nobena oseba. V Paddingtonu na področju Londona pa sta se danes zjutraj pripetili eksploziji v dveh kioskih za policijske tele-

fone in ena v neki javni govorilnici. Eksplozije so bile nenavadno močne in so poškodovale sosednja poslopja. Tudi v nekih drugih javnih telefonskih celicah so eksplodirale bombe. Dve nerazpočeni bombi so našli. Policija sumi, da so ti atentati delo irske republikanske vojske.

Pet milijard za belgijsko nevtralnost

BRUSELJ, 25. novembra. Havas. Kakor sodijo, bo morala Belgija za obdržanje svojega »nevtralnega stališča« pripraviti trošili vsoto, ki bo presegala pet milijard belgijskih frankov. Ta denar bo potreben za pasivno in aktivno obrambo dežele.

Vojni prispevek Avstralije in Kanade

OTTAWA, 25. nov. Avstralski letalski minister je izjavil, da bo Avstralija v prvem vojnem letu porabila 50 milijonov funtov za oborožitev. V Avstraliji bo v treh letih, kolikor mislijo, da bo najmanjše trajala vojna, izučeni 20.000 pilotov, v Kanadi pa še 1000 Avstralcev za pilote. Kanada bo v prvem letu potrošila 63 milijonov funtov za vojno.

ITALIJANSKI LIST O POVEZANOSTI ZAVEZNIKOV

MILAN, 25. nov. »Popolo d'Italia« naglašja, da sta Francija in Anglija v vsakem pogledu soglasni pri izvajanju blokade in suhozemnih vojaških operacij. Ves francoski in angleški tisk je mnenja, da je sodelovanje tako pri dobavi surovin kakor razdelitvi bremen močno dvignilo duh naroda in vojske. Oba naroda sta prepričana, da ju povezanost v skupni usodi mora privedi k dokončni zmagi.

ITALIJANI ODKRILI NA SARDINIJU OGROMEN PREMGOVNIK

RIM, 25. novembra. Gospodarski urednik agencije Stefani prinaša zanimivo poročilo o novo odkritem premogovnem revirju na Sardiniji. Eksploatacija premogovnih slojev izvrstnega goriva, ki daje 7500 kalorij, bo močno pripomogla k gospodarski osamosvojitvi Italije. Kljub pospešenemu črpanju labinskega rudnika v Istri je morala Italija vse doslej uvažati dve tretjinske potrebe premoga iz tujine. Črpanje sardinskega premogovnika pa bo dalo v enem samem letu tri milijone ton najboljšega premoga na leto. Strokovnjaki so mnenja, da leži v plasteh Sardinije najmanj milijardo ton premogovne rezerve.

stranke v Sloveniji sporazumne z vladno parolo »Za sporazum!«, je vendarle pričakovati običajnega volivnega boja, pri katerem bodo igrale odločilno vlogo volivne parole, ki so utemeljene v samih naših političnih razmerah. Poleg JRZ bo nastopila koalicija slovenske opozicije verjetno v sedaj precej izpremenjenih formacijah. To pot se volitev verjetno ne bo udeležila skrajna opozicijska desnica in skrajna levica.

Poseben položaj Slovencev zahteva, da bi se te volitve izvršile v čimbolj mir-

Madžarski zaščitni obmejni pas

BUDIMPEŠTA, 25. nov. MTI poroča: Madžarska vlada je izdala naredbo, ki prepoveduje odslej vsako prodajo ali nakup nepremičnin vzdolž državnih meja brez posebnega zadevnega dovoljenja vojaških oblastev.

NOV ANGLEŠKI DOMINION

RANGOON, 25. nov. Reuter. Vzhodno-indijska kolonija Burma je dobila položaj dominiona.

FINANCIRANJE DOBAV IZ AMERIKE
LONDON, 25. nov. Skupina bančnikov z Rotschildom na čelu bo organizirala financiranje izvoza vojnega materiala iz Amerike v Anglijo in Francijo.

THYSSENOVO PREMOŽENJE LE ZAPLENJENO

PARIZ, 25. novembra. Havas. Imetje pobeglega nemškega industrijalca Fritza von Thyssena je bilo zaplenjeno. Za upravitelja njegovega imetja je imenovan baron Schröder.

»WELTWOCH« ZAPLENJENA

BERN, 25. novembra. Havas. Kakor javlja švicarski radio, je vojaško poveljstvo v Curihu zaplenilo list »Weltwoche« od 24. novembra.

STAVKA V AMERIKI

DETROIT, 25. nov. Že 55 dne traja stavka v »Chryslerjevih« avtomobilskih tovarnah. Včeraj je nastal pretep med stavkajočimi in policijo. Več je ranjenih.

OGROMEN MARIJIN KIP V FRANCIJI

PARIZ, 25. nov. Havas. Kakor poroča list »Petit Parisien«, bo na meji okoliž Yser, Rhone in Aisne postavljen kip Matere božje, ki bo največji na svetu in ga bo videti čez pet okoliž. Kip bo s podstavkom 32 m visok. V podstavku bo kapelica. Kip bo iz armiranega cementa. Znotraj bo votel in bo imel stopnice, ki bodo vodile do vrha glave.

Borca. Curih, 25. nov. Devize. Beograd 10, Pariz 9.92, London 17.50, Newyork 446, Milano 22.50, Amsterdam 236.70, Berlin 178.50, Stockholm 106.25, Oslo 101.37, Kopenhagen 86.10, Praga 5.40, Helsinki 9.05, Buenos Aires 104.

Mariborska vremenska napoved. Prevladovalo bo oblačno in hladno vreme. Včeraj je bila najvišja toplota 3,0, danes najnižja -5,6, danes opoldne pa -2,0.

ni in znosni atmosferi. To je pa mogoče le, če bo prevladoval v vseh slovenskih skupinah duh prave demokracije ter odločna tendenca za medsebojno pomirjenje in spoštovanje.

Prvotno se je mislilo, da bodo volitve še pred Božičem, nato koncem januarja ali za Svečnico. Čeprav se postavljajo ti termini in se javlja, da bo 15. decembra sklican senat, točnega o tem še nihče ne ve, kajti razpis volitev je koncem koncem vendarle odvisen od zunanepolitičnega položaja.

Državni svet razveljavil razpust »Slovenskega društva v Ljubljani«

Ban dravske banovine je z odločbo od 16. januarja 1939 razpustil »Slovensko društvo v Ljubljani«. Priziv društva je ministrstvo za notranje zadeve zavrnilo. Zdaj je Državni svet ukrep banske uprave, oziroma ministrstva razveljavil.

Slovensko društvo v Ljubljani se je ustanovilo 1. 1937., kmalu po ustanovitvi »Srbskega kluba« v Beogradu. Po pravih je bila naloga društva, da zbira slovensko razumnost na narodni, vsako strankarstvo izključujoči osnovi k spoznavnemu delu za kulturni in gospodarski napredek naroda.

Ker društvo nima lastnega glasila, je svoje sklepe in programatične izjave obježevalo v tedniku »Slovenija«. Ljubljanski dnevniški so ustanovitev društva zmolčali. Iz raznih sestavkov v »Sloveniji« in iz sklepov občnega zbora je razvidno, da se je društvo rodilo iz želje, ustvariti neko žarišče slovenske misli, neko središče za vsa prizadevanja po aktivizaciji in strnitvi narodnih sil. Društvo si je stavilo nalogo, da izdela slovenski narodni program, ki bi vezal vse skupine in na zunaj združil vse Slovence v eno enoto.

Idejno se je društvo odločno opredelilo za demokracijo in potrdilo državno mišljenje. Pri slovenskih strankarskih razmerah je bila ustanovitev društva tvegano podjetje in društvo je moralo od vsega začetka računati na odpor tradicionalnih političnih skupin. Sestava vodstva je bila porok za to, da bo društvo v strankarskem oziru nevtralnno. V društveno vodstvo so bili izvoljeni ugledni kulturni delavci raznih nazirani. Društvo je s svojim obstojem dokazalo, da je pri Slovencih mnogo dobre volje za skupno delovanje in skupen nastop v izrazito narodnih zadevah.

Pri izbiri svojih članov se je društvo ravnilo previdno. Ni mu bilo toliko za število ko za zanesljivost in politično neoporečnost članstva. Vsak član je moral ob vstopu podpisati izjavo, da bo svoje strankarske in posebne koristi vedno podrejal narodni stvari, kakor jo društvo zastopa in ne bo pripadal nobeni organizaciji, ki bi ga vezala v svobodnem odločanju v društvu.

Društveno delovanje na zunaj ni bilo preveč vidno. Ovire so bile v tem oziru prevelike. Društvo je prirejalo javna predavanja narodno-vzgojne vsebine in mesečne sestanke za svoje člane. Imela podružnici v Mariboru in Celju. Težje dela je bilo v odsekih, zlasti v narodno-obrambnem odseku. Društvo si je prizadevalo, pritegniti k delu tudi mladino in vzgajati naraščaj delavcev za razna področja javnega dela.

Priobčujemo sklepe, zaradi katerih je bilo društvo razpuščeno:

1. Narodna samobitnost Slovencev nam je kot naravna in zgodovinska resnica nedotakljiva podlaga za vse naše delo, pa najsi bi bili domači in zunanji politični dogodki kakršni koli. Načelo narodne samopomoči nam je vrhovno politično vodilo.

2. Slovenci, Hrvati in Srbi smo se po načelu narodne samoodločbe združili v državno celoto; to celoto priznavamo kot svojo narodno državo, ker smo prečiščeni, da bi mogli v njej vsi trije narodi nemoteno razvijati svojo narodno samobitnost. Zategadelj naj tisti, ki imajo moč, kar najhitreje uredi notranje razmere v državi tako, da bodo zadovoljile zahteve Slovencev, Hrvatov in Srbov po samostojnem narodnem življenju. Tak odkritosrčen sporazum bi odprl pot do državne združitve vseh jugoslovanskih narodov.

3. Nikoli ne smemo pozabiti, da živi polovica Slovencev zunaj naše države; del slovenskega naroda so, zato moramo zmeraj delati zanje. Porabiti moramo vsako priložnost, da jim pomagamo in jih ohranimo kot živ ud našega naroda. V dnevih, ko spreminjajo meje srednje Evrope in toliko pondarjajo narodno načelo, bi morali o tem državnogovorniki jasno besedo tudi naši državniiki.

Državni svet je razsodil, da društvo s temi sklepi ni prekoračilo svojega statutarne delovnega področja.

Rr.

Petnaist let dela in borbe

(K jutrišnemu 15. občnemu zboru Zveze kmetskih fantov in deklet v Ljubljani)

France Gerželj

Z vsakim letom čuti slovenski podeželjski človek na svojih ramah čedalje večjo težo. Vse ga je stisnilo k tlom, da ne utegne razmahniti ne svojega gospodarstva, ne poglobiti svojih kulturnih potreb, ne obnoviti svoje domačije ter odmeriti svojih obveznosti in naposled vsaj enkrat od srca, prosto in brez skrbi zavriskati čez log in gmajno. Stotere skrbi in stotera vprašanja moreče ždijo pod kmetskimi in kočarskimi krovci. Kadar so pretežke, planejo na dan, in slovenska še vedno tako lagodna javnost se vpraša: mar je to mogoče? Kaj da res hodijo otroci bosi celo pozimi v šolo, mar res nimata niti gospodar niti hlapcec suknje, mar res ni soli, ne vžigalic? Ali je to sploh mogoče v kulturni Sloveniji? Kaj je res tako težko v Halozah? Kaj Slovenske in Jeruzalemske gorice glede posestnega lastništva res niso slovenske? Pa toliko lažje je bilo in grozde tako imenitno, cene pa da ni bilo nobene, ker jo je požrla špekulacija? Draginja rase iz dneva v dan, kmet in podeželjski človek pa kar naprej trdita, da nista tega ona kriva?

Koj nato potrka na slovenska podeželjska vrata toliko in toliko agitatorjev in »odrešenikov«, vsak s svojim načrtom in polno krošnjo blestečih obetov. Toda začudo, kmetska in podeželjska ušesa so postala za take reči naravnost uporno gluha. Mar tu ni kaj v redu? Od kdaj je neki slovenski podeželjski človek tako bahav? Kaj res ni več tistih dobrih srečnih časov, ko je bil podeželjski človek tako silno mehak, za vse dovzeten, vedno ponižnega srca ter voljan, da ga je kdor koli vodil na povodcu kakor živinčje, lačnega, žejnega in trudnega, toda trdno upajočega v prihodnost? Ne, tistih dobrih in srečnih časov ni več, kar jih je še ostalo, ne odtehtajo večine, ne odtehtajo novih časih in razmer, ki so zavladale na slovenskem podeželju.

V 20 letih se je tudi na slovenskem podeželju precej spremenilo. Prišla je nova generacija. Nekdanji slovenski plahi in ponižni kmetič in podeželjski človek, ki ga je zviška nahrulil zadnji mestni pisar, se je jel umikati v zgodovino slovenskega naroda. V prej tako voljno hrbtenico podeželjskega človeka so pričeli pronicati novi, sveži in mladi sokovi. Niso bili zaman vsi nauki, evangelijske demokracije je padel na rodovitna tla in tudi kmetsko tlo je došlo novo besedo in kmetska pamet je pričela vrtati v pojme o pravičnosti, enakosti in enakovrednosti. Ne po tuji komandi, ne ob botrovanju »stricev iz Amerike«, ampak iz lastnih sil in po lastni pameti je pričel slovenski kmetič in podeželjski človek postajati iz prejšnjega objekta resničen subjekt, cela osebnost, zavedajoča se pravic in dolžnosti, ki pripadajo slehernemu državljanu. Dušeska megla se je razkadila, in tudi kmetsko in podeželjsko oko je uzrlo novo zarjo svojega življenja.

Še to veliko notranjo izpremembo, ki jo je doživel ter jo še doživlja slovenski kmetič in delovni človek, pa je tesno zvezano udejstvovanje kmetsko mladinskega gibanja, organiziranega v Društvih kmetskih fantov in deklet. Osrednja centrala »Zveza kmetskih fantov in deklet« ima jutri v Ljubljani svoj 15. občni zbor. Nameravana jubilejna proslava je odpadla. Tudi kmetski fant in dekle vesta, da visi nad nami doba, ko ni čas za jubileje in samodopadenja, ampak je treba delati in neumornega dela, da slovenskega naroda spet ne bo povozil čas kot se je to v zgodovini že tolikokrat primerilo.

Kakor vsako leto, tako bo tudi jutrišnja 15. letna bilanca prosvetnega parlamenta ter pozitivna ne le za samo gibanje in organizacijo, ampak za ves slovenski narod. Tu sedaj niso važne številke o predeležnosti, temkaj, tečajih, knjižnicah, prosvetnih domovih itd., poglavito je, da je na slovenskem podeželju zrasla nova generacija, ki je presekala morečo meglo ter pričela iz lastnih pobud in lastnega spoznanja vzgajati ter graditi novega slovenskega podeželjskega kmetskega človeka, zavedajočega se svoje človeške velja-

ve. S pomočjo vestne in požrtvovalne organizacije ter razsodne izobrazbe gine iz kmetskih kosti nekdanji strah in ponižnost pred tujerodno oblastnostjo. Danes kmetski fant in dekle vesta, da slovenskega naroda ne tvori Ljubljana, in naše države ne Beograd. Padle so vkoreninjene fevdalne predstave o teh vrednotah, na razvalinah pa so zrasla nova spoznanja. Danes stojita kmetski fant in dekle kot stražarja svojega naroda in svoje narodne države vsepovsod, kjer koli je to potrebno. Njun pogled ne medli skozi zakajeno kmetsko lino kot nekdanj, obzorja so se razširila, izobrazba se je poglobila, pamet se je odprla ter kritično presoja dogodke in življenje. Stoletne bergle, ob katerih si je kmetski človek ponižno iskal svojih pravic ter dovolil, da so ga drugi venomer odrivali, so padle. Mlada generacija stoji na trdnih lastnih nogah, zavedajoč se, kaj pomeni za vsak narod zemlja in kaj pomeni za vsak narod agrarna pro-

izvodnja. Prav tako pa se zaveda, kaj pomeni svobodna zemlja in svobodna streha, ki krije težko življenje podeželjskega človeka.

In kdo bi take mladine ne bil vesel? Kdo bi ne šel z njo, ji nesebično pomagal in nič zato ne terjati? Okorna je njena roka, trda od dela, toda poštena in pravična. Le tisti, ki pedenj predse ne vidi, stoji ob strani ter mu je nerodno sesti v podeželjsko in kmetsko družbo. Kdor bi rad še naprej temo in meglo nad slovenskim podeželjem, kdor bi rad še naprej vodil slovenskega podeželjskega človeka na povodcu, temu je seve mlada kmetska generacija žolčna in levičarska. Toda vsak, ki tako sodi, škodi slovenskemu narodu in njegovi bodočnosti, ta noče resnične svobode in demokracije, ki jo že tolika desetletja terja slovenski narod. Mlada slovenska podeželjska generacija pa danes ob raznih prigovorih nič več ne

Kraljevina Belgija in njene afriške kolonije

Radivoj Rehar

Med državami, ki jih je potegnila zadnja svetovna vojna v svoj vrtinec, je kraljevina Belgija poleg Srbije največ trpela. Postala je bojišče med zavezniki in osrednjimi silami, ki so jo s svojimi vojskami preplavile in uničevale. Šele zmaga zavezniškega orožja ji je vrnila svobodo, in s pomočjo reparacij se je polagoma zopet obnovila in dvignila. V sedanji evropski vojni si skuša ohraniti popolno nevtralnost, a ji kljub temu grozi nenehoma nevarnost novega nemškega vdora. Od tod si lahko razlagamo velike napore njenega vladarja, kralja Leopolda, za posredovanje za sklenitev miru. Te napore narekuje na eni strani strah pred napadom v primeru nadaljevanja vojne, na drugi pa apel na svet za pomoč v primeru tuje invazije.

Geografski in etnografski položaj

Kraljevina Belgija je po svoji geografski legi in strukturi precej podobna sosednji Holandiji, posebno na severu, kjer objema del nižine, spuščajoče se proti Severnemu morju. Na jugozahodu pa prehaja v gozdno gričevje, ki krije bogate zaklade premoga, železa in cina. Vendar sega to gričevje največ do višine 700 m. Geografsko je dalje prehodnica med srednjo in zahodno Evropo. Po svoji površini meri samo 30.444 km², toda zaradi svoje silno goste naseljenosti, ki presega 280 prebivalcev na kvadratni kilometer, šteje okoli 8 in pol milijona duš. Prebivalstvo se deli na dva narodnostno popolnoma različna dela, na germanske Flamce, ki tvorijo okoli 53% in na francoske Valonce, katerih je okoli 46%. Do nedavna so imeli Valonci večino državne oblasti v svojih rokah, sedaj se je pa izvedla nekaka dualistična uprava s popolno enakopravnostjo obeh državnih narodov, in Flamci so dobili svojo akademijo znanosti in umetnosti skoraj istočasno kakor Slovenci. Boj za flamsko avtonomijo in enakopravnost je dolgo notranje slabil državo in povzročal nevarne in trdovratne spore.

Belgijska mesta in meščanstvo

Kakor Holandija, je tudi Belgija dežela velikih mest in močnega meščanstva ter industrijskega proletariata. Glavno mesto Bruselj šteje sedaj s predmestji že skoraj 900.000 prebivalcev, Antwerpen nad 450.000, Luik 280.000, Gent 180.000, Meheln 70.000, tri ostala mesta imajo nad 50.000, pet jih pa šteje do 50.000 prebivalcev. Bruselj (francosko Bruxelles, flamsko Bruesel) se deli po narodnosti na gorenje mesto, ki je flamsko, in na dolenje mesto, ki je francosko (valonsko), kajti meja med obema narodoma poteka tako, da leži belgijska prestolnica točno na njej in poteka torej po njeni sredini, kar je gotovo edinstven primer na svetu. Antwerpen, francosko Anvers, je tretje največje pristanišče v Evropi. Po narodnosti je flamsko,

kakor tudi tretje največje mesto Luik (francosko Liège, nemško Lüttich) in četrto največje mesto Gent, staro središče vsega flamskega narodnega gibanja.

Prosveta, kultura, umetnost in znanost

Kulturno spada Belgija med prve države v Evropi. Ima mešano univerzo v Bruslju in flamsko v Antverpnu, tehnične in druge visoke šole, silno razvito srednje in strokovno šolstvo ter najzornije urejeno ljudsko in meščansko. Poleg Valonske akademije znanosti in umetnosti je bila lani ustanovljena, kakor že omenjeno, tudi Flamska akademija znanosti in umetnosti. Gledališka umetnost, tako valonska kakor flamska, je na visoki stopnji, enako glasbena in likovna. Belgija je imela znamenite slikarje in je tudi sedaj važno središče modernih smeri. Isto velja glede književnosti. Valonci so dali francoski literaturi znamenite pesnike in pisatelje, a tudi flamsko slovstvo se je v zadnjih desetletjih razvilo tako visoko, da se prevaja v mnoge kulturne jezike. Celo Slovenci smo dobili že nekaj prevodov iz tega nam še do nedavna skoraj docela neznanega jezika.

Razen v Belgiji živi del Flamcev tudi v severnovzhodni Holandiji. Končno je pa visoko razvita tudi belgijska znanost.

Promet, poljedelstvo in industrija

Belgijsko gospodarstvo je na višku. Država ima velik železniški, pomorski in avtomobilski promet. Njene železnice merijo okoli 8000 km, kar je za majhno površino države ogromno. Plovna pota po rekah in prekopih so dolga okoli 1700 km. Trgovska mornarica šteje okoli 250 enot s 500.000 reg. tonami. Avtomobilov ima 100.000, tovornih avtomobilov 50.000, motornih koles pa tudi okoli 50.000, kar je za primer mobilizacije zelo veliko. Goved goje Belgiji 1 milijon 600 tisoč, prašičev 1 milijon 200 tisoč, konj pa 260.000. Na rodovitni zemlji uspevajo izvrstno vsa žita, katerih pridelajo skoraj poldrug milijon ton (vštevši oves), krompir dá na leto 2 milijona 700 tisoč ton, sladkorna pesa 1 milijon 900 tisoč ton, lan 12 tisoč ton in hmelj 1000 ton. Razen tega uspevajo na jugozahodu tudi vinogradi in sadno drevje. Trgovina in industrija sta se razvili že zelo zgodaj in predstavljata dandanes eno glavnih panog narodnega gospodarstva. Temu primerno je razvito tudi denarništvo. Socialno življenje je moderno urejeno z bolniškim in starostnim zavarovanjem, zaščito itd.

Ogromna prostranost afriških kolonij

Posebno moč, zlasti gospodarsko, daje Belgiji njena velika afriška kolonija Kongo, ki meri 2.385.000 km², ima pa le okoli 9 milijonov prebivalcev. Mimo tega je dobila po svetovni vojni kot mandatno ozemlje še prej nemški kolo-

niji Ruando in Urundi, ki merita skupno 54.000 km², imata pa okoli 5 milijonov prebivalcev. Skupaj s svojimi kolonijami meri torej belgijska kraljevina 2.472.804 km² z 22 in pol milijona prebivalci. V primeri vojne more postaviti skupaj s kolonialnimi četami milijon izvežbanih in dobro oboroženih vojakov. Njene afriške posesti, katerih središče je Elisabetville s 25.000 prebivalci, dajejo 30.000 ton palminega olja, 75.000 ton palmih plodov, 10.000 ton bombaža, 1.000 ton kave, 136.000 ton bakra, 1.300 ton cina, 5.400 kg zlata in 80% vsega radija na svetu na leto. Tam je 3 milijone 500 tisoč ovc, 1 milijon 400 tisoč koz, 260.000 goved in 20.000 prašičev. Zelo pomembno je pa tudi pridobivanje demantov, katerih nakopljajo vsako leto za okoli 2 milijona karatov. Lesno bogastvo Konga je neizmerno, kakor je brez števila tudi vseh vrst divjačine, saj tvori pragozdovi Konga, poleg onih ob Amazoni v Braziliji, največjo tropično divjino na svetu.

Iz burne belgijske zgodovine

Belgija je stopila prvič v zgodovino l. 57. pr. K., ko so jo kot Gallio belgico zasedle Cezarjeve legije. L. 870. je bila razdeljena med vzhodne in zahodne Franke, pod Karlom V. se je združila s Holandijo in postala najbogatija dežela na svetu. Ob koncu 16 in začetku 17 stoletja je bila hude osvobodilne boje. Odcipila se je od katoliške španije, h kateri je po habsburških vladarjih pripadala, in sklenila znani mir v Utrehtu. L. 1714. je pripadla Avstriji, l. 1789. Franciji, l. 1815. je postala skupaj s Holandijo »Kraljevina združene Nizozemske«, dne 4. oktobra l. 1830. pa dokončno samostojna. Protireformacija jo je vrnila h katoličanstvu in katoliška stranka (zlasti med Flamci) je vedno pomembni politični faktor. Ostali dve odločujoči strankarski formaciji sta liberalna in socialistična skupina. — Pred leti so se pojavili tudi fašistični reksisti, ki pa niso uspeli. Po svetovni vojni je dobila Belgija s plebiscitom od Nemčije okraja Eupen in Malmedy.

Redno plačujte naročnino, sicer Vam ugasne pravica zavarovanja „Večernikovih“ naročnikov na

10.000 din

Jeli potrebno

neprestano opozarjati na »Bayer«-jev križ na Aspirin-tabletah? Pač, kajli vedno znova se pojavljajo patvorbe z nakano, okoristiti se s svetovnim slovesom Aspirin tablet.

ASPIRIN

TABLETE

Oglaš. reg. prod. 5. brojem 32608 od 6. III. 1938.

Kmetijski upori na Slovenskem

Tlačena raja je izpregovorila

Josip Mravljak / Nasilstva graščakov — Prvi upori zatiranih kmetov

TAHIJEVA NASILSTVA

Konkreten takšen primer nam je v nekoliko poznejši dobi znan iz Taho-vega paševanja na Susedgradu 1. 1566 (Susedgrad 10 km zapadno od Zagreba); ob marljivem, temeljitem brskanju v arhivih pa bi se sličnih primerov našlo gotovo še obilo tudi pri nas. Ko je graščakinja Heningovica izročila svojo polovico Susedgrada v upravo banu oziroma ogrski kraljevski komori, sta bila kot kraljevska delegata in upravitelja na tem gradu imenovana Stefan Gerdak iz Filetinca in Ivan Djak iz Varaždina. Strahovita Taho-va nasilstva nad kmeti so celo tema dvema zagrenila bivanje na gradu. Pa ne le, da je od kmetov izterjeval daleč preko mere, tudi njima, kraljevima zastopnikoma, ni hotel dati, kakor je velevala pogodba, na razpolago pol grada, temveč vsakemu le po eno sobico. Poročala sta kralju in komori o Tahovih krivicah, in ko je Heningovica (1567) zahtevala svojo polovico nazaj, je kralj določil komisijo, ki naj preišče razmere pri susedgrajskih podložnikih. Komisarja Gašper Draškovečki in Franjo Filipović sta zaslišala vse podložnike, katere je Tahi strahoval, in ugotovila po 508 pričah krivične in nezakonite čine Taho-ve, rezultat svoje preiskave sta sporočila vladi in vladarju na 6 in pol metra dolgi listini. Vse priče so potrdile, da je Tahi nagnal mnogo kmetov s kmetij samo zato, da je mogel nagraditi s posestvi svoje služabnike in podreptnike. Izpričali so, da je Tahi dal zapreti in umoriti Stefana, podkastelana Heningovice na Brdovcu, kljub temu, da ga je gosposko sodišče spoznalo za nedolžnega. Dokazali so, da je dal Tahi vreči v ječo tam vklemiti v verige in potem ugonobiti dvornika Heningovice, plemenitega Ivana Saboja in še mnogo drugih zločinov. — Res je bil nato Tahi pozvan na dvor na zagovor. Toda čeprav so bili s tolikimi pričami dokazani Tahiru vsi zločini, je vendar ostal za vse — nekaznovan in kljub vsem krivicam mu je bilo lastništvo nad polovico susedgrajskega vlastništva na novo potrjeno. Da, še več: dobil je še drugo polovico od komore za letnih 4.500 Zl v zakup. S kakšnimi občutki so to vest sprejeli podložniki in koliko zaupanja so še imeli v kraljevo pravosodje in pravico sploh, si pač lahko mislimo. Pravijo, da so se še tedaj radi dali z zlatom okovati svečeniki bognje Pravede v okove, skozi katere ni mogel niti najstrašnejši krik preganjanega, in gotovo nič manj ni bila podkupljiva dvorna kamarila. Kam naj se je uboga para potem sploh še obrnil?

POTRPLJENJA JE ZMANJKALO

Radi neuslišanja svojih utemeljenih pritožb in prošenj so kmetje upravičeno začeli dvomiti v pravičnost in nepristranost gosposke, to tembolj, ker so se našli uradniki, ki za podložnika sploh niso imeli srca. Izpraznili so mu zadnjo kaščo, odgnali morda zadnjega vola, ne računajoč, od česa naj kmetič živi, kako naj polje obdela. Takšno postopanje pa je moralo prignati tudi potrpežljivost najvdačnejšega, najponižnejšega podložnika na vrhunec, in če je v skrajni sili, ko sploh druge možnosti več ni imel, segel po samopomoči in se uprl svojim tlačiteljem, je s tem hotel le dati duška dejstvu, da je tudi človek, ki hoče in mora živeti, ki ljubi svojo grudo in je tudi zaradi tiranstva brezsrčnih gospodarjev ne mara zapustiti. Da so se pri vsaki vstaji našli ljudje, ki so hoteli priliko izkoristiti in si na račun drugih izboljšati položaj, da so se na eni in na drugi strani godile zlorabe in so nastali izrodki, je povsem naraven pojav, ki je sicer na uspeh akcije vedno skrajno slabo vplival, ki pa pogleda na pravi smoter punta ne sme zavesti v napačno smer. Smoter punta je bil — vsaj pri prvih upo-

rih, — prisiliti gospoda, da se bo držal tega, kar je zapisano v urbarjih, odpraviti novotarije in prehuda bremenja, torej izboljšanje socialnega položaja. Sele v drugi vrsti in bolj podzvestno so mislili tudi na to, da bi se sploh rešili vlastelina kot vmesne oblasti in priznavali le vladarja in njegove organe za svojo gosposko. Vse gibanje se je — vsaj na zunaj — vršilo pod geslom „za staro pravdo“, to je za tiste pravice in dolžnosti, ki so nek-daj veljale.

PRVI MANJSI UPORI

Do resnih uporov proti gosposki v srednjem veku sploh ni moglo priti; saj so bili podložniki brezpravna raja, s katero je gospod razpolagal po mili volji. Tudi se je položaj kmetom nekoliko izboljšal in že zaradi tega ni bilo povoda za nasprotovanja ali pobune. Sele zvišanje davkov, ki pa je bilo bolj v zvezi z razvrednotenjem denarja, je dalo pobudo za prvi znan primer, tako imenovani sti-

ški upor leta 1358. Kmetje so odpovedali samostanu pokorščino, ker jim je opat Nikolaj zvišal naklade. Upor pa ni bil nasilen in so se kmetje s samostanom kmalu pobotali.

Da so veliki inozemski kmetijski puni (Zakerija v Franciji 1358. ter oba upora na Angleškem 1381. in 1450.) ostali pri nas brez vsakega odmeva, o tem pač ni dvoma. Saj niti 400 let pozneje francoska revolucija ni mogla vzdramiti našega ljudstva k pravi zavesti za socialne pravice. Zato moramo smatrati vse naše kmečke punte za povsem regionalne upore, reakcije proti prehodnemu izrabljanju po vlastelinih.

Prvi pomembnejši upor na Slovenskem je bil leta 1478. Ziljski punt. Vzrok upora je bil, ker je ortenburški oskrbnik zahteval dvojno naselmino, to je pristojbino za vmeščenje na kmetijo. Kmetje so se seveda branili plačati novo davščino, pa jih je zato dal vicedom nekaj zapreti. Nato so

se dogovorili, da napravijo v svojo obrambo močno zvezo („bund“). Prvo zborovanje so imeli o Veliki noti (1478.) v beljaški okolici, tam so sprejemali tudi nove člane. Zasadili so v zemljo dva kola in privezali počez gol meč. Potem so stopili mož za možem pod meč, položili nanj prste in prisegli zvestobo zvezi („puntu“). Za poglavarja zveze je bil izbrai Peter Wunderlich, ob strani pa mu je stal veččlanski odbor, sestavljen iz kmetov in rokodelcev. Vsakdo, ki je bil sprejet v zvezo, je moral plačati 6 fenigov pristopnine. Pristop k zvezi je bil prav za prav obavezen, kajti postavili so tudi nekaka pravila, ki so med drugim določala, da kdor ne bi pristopil, naj ne bi imel pravice do skupnega imetka, njemu naj nihče ne da ognja, če bi mu ugasnilo ognjišče, in če umre, naj se ga ne pokopje. Tudi za duhovnike je bila določba, kateri ne bi pristopil, ne dobi niti davščin, ki mu sicer gredo, niti drugih darov; tudi so si pridržali pravico jih vmeščati in odstranjevati. Daje jih pravi pravilnik, da tudi cesarju ne bodo dajali višje mitnine in višjih naklad, kakršne so bile pred 100 leti; kdor pa bi storil drugače, bo kamo- van na telesu in na imetju.

(Dalje prihodnjo soboto.)

Življenjska slika našega podeželja

Naše podeželje nam nudi neveselo sliko. Težak gospodarski in socialni položaj, ki ga je ustvarila pretekla gospodarska in denarna stiska in pa pred kratkim nastali vojni metež na važnih kontinentih Evrope, občuti vedno bolj kmečki in delovni sloj. Porast cen industrijskih proizvodov in živilskih potrebščin je občuten udarec za meščansko, in podeželsko prebivalstvo. Nekateri kmetijski produkti, kot n. pr. žito, fižol, krompir, seno itd., dosegaajo v zadnjem času zadovoljive cene, a na žalost našemu kmetu letos ravno teh primanjkuje, da jih nima niti za lastno prehrano in uporabo in je prav tako kot meščan v veliki večini navezan na nabavo teh produktov po visokih cenah. Našemu kmetu je skoraj onemogočena prodaja živine, lesa in vina, kar imajo mnogi v izobilju. Prodaja teh produktov — v kolikor je še mogoča — pa dosega skrajno nizke cene. Nešteto ovir obstaja v današnji kmetijski trgovini kot n. pr. posredništvo in z njim brezvestne špekulacije, ki gredo v breme kmetovih dohod-

kov, dočim je prodaja za kmeta potrebnih produktov povsem organizatorično zaščiten, da producent in konsument ne utrpí izgub.

Skeleča rana našega kmetijstva pa je predvsem neorganiziran sistem kmetovanja v praktičnem načrtnem načinu. Glavna ovira v tem pogledu obstaja predvsem radi preslabo razširjenega združništva. Podeželje pogreša blagovne zadruge za vnovčevanje agrarnih produktov in nabavo industrijskega blaga in živilskih potrebščin in kmetijsko pospeševalne ter izvozne zadruge. Vse te zadruge pa bi naj v prvi vrsti delovale v zaščito kmetijskega kredita in ga obvarovale pred oderuškim mešetarstvom in dobičkarstvom. Ustanavljanje in delovanje zadruge, zlasti blagovnih, pa je v glavnem odvisno od finančnih prilik zlasti ob ustanovitvi do udržitve. V ta namen so potrebna podporna sredstva v obliki brezobrestnih posojil, ki bi jih naj dajala država iz fonda za pospeševanje kmetijstva in združništva.

Glavna podlaga za uspešno izveden sistem organizacije združništva po podeželju je strokovna usposobljenost kmetjskega ljudstva. Tukaj je poklicana predvsem mladina, ki bi se naj usposobila v potom združnih tečajev kmetijskih in gospodinskih banovinskih šol in nadaljevalnih tečajev, ki bi se naj pogostoma vršili po naših podeželskih ljudskih šolah.

Zopet nastopa zimski čas, čas počitka, ki ga bo marsikatera podeželska kmetijska in delavska družina preživela v pomankanju obleke in živeža. Poleg prepotrebne akcije za zimsko pomoč revni obmejni deci in družinam je treba ustvariti v podeželskih gospodarsko in socialno ogroženih občinah novo podlago za ureditvo socialnih in gospodarskih razmer tako, da bo ljudstvo zadovoljno. Potreba po kmetijskih in gospodinskih nadaljevalnih tečajih je vedno večja in zimski čas je za te najprimernejši. Na teh tečajih je treba s sposobnimi strokovno izvežbanimi učiteljskimi močmi usposobiti našo kmečko in delavsko mladino za umno kmetijstvo

Kultura

Uspehi Sonje Skapinove v Italiji

Pred leti smo slišali pri naših koncertnih prireditvah v Mariboru ponovno simpatično mlado sopranistko gđ. Sonjo Skapinovo, hčerko odvetnika g. dr. Skapina. Že takrat nas je s svojim lepim glasom in inteligentnim interpretiranjem prijetno iznenadila. Studirala je po končani šoli v Mariboru solopetje pri odlični profesorici Mariji Kostrenčičevi v Zagrebu, ki ji je dala temeljito znanje in podlago za poznejši studij, katerega nadaljuje v Italiji.

Sedaj se mudi že dalj časa v Milanu, tem središču operne umetnosti v Evropi, v mestu slavne Scale, Verdija, Puccinija, Toscaninija, Carusa itd., kjer studira pri svetovnih glasbenih pedagogih in se izpopolnjuje v solopetju. Tam je nastopila javno že lani in dosegla zelo lepe uspehe in laskave kritike, zlasti ob nastopu pri diplomatskem in umetniškem sprejemu na generalnem konzulatu kraljevine Jugoslavije v Milanu, kjer je prejela za svoje petje mnogo čestitk in tudi ponudbe za angažman. Vsi kritiki so jo izvrstno ocenili.

Te dni je pa pela gđ. Sonja Skapinova na velikem koncertu v Genovi v družbi jugoslovanskega tenorista Dinjaškega in mnogih italijanskih pevcev ter dosegla v konkurenci z domačini zopet najboljši uspeh. Kritika pravi o njenem nastopu dobesedno: »Po našem mnenju in mnenju občinstva je imela simpatična jugoslovanska umetnica, sopranistinja Skapinova velik osebni uspeh. Sopranistinja Skapinova ima lep in blesteč glas, ki je tudi

zelo obširen. Pela je z veliko muzikalnostjo in občutkom romanco iz »Boheme«: »Imenujejo me Mimi« ter arijo iz Puccinijeve »Madame Butterfly«: »Lepega dne se bova videla...« Za svoje lepo in izredno petje je bila nagrajena z zelo toplim in viharim aplavzom, ki se ni po- legel, dokler svoje arije ni ponovila... Prepričani smo, da se bo mlada in toliko obetajoča jugoslovanska umetnica, ki studira v Italiji, brezpogojno uveljavila v vseh večjih gledaliških zamejstvih.

Kdor pozna objektivno strogost italijanske kritike, vane umetnikov velikega formata in najstrožjih meril, bo vedel, kaj pomeni taka ocena za mlado, komaj v življenje stopajočo umetnico. Zato moramo biti na gđ. Sonjo Skapinovo kot Slovenko in Mariborčanko upravičeno ponosni in si le želimo, da bi jo čimprej lahko slišali tudi doma.

-r.

k. Odkritje knjižne starine. Odvetnik dr. Ivan Bulić je odkril nedavno v Splitu edini doslej znani izvod prve izdaje Andrije Kačića-Miošića »Razgovora ugodnoga naroda slovinskega«. Najditelj je podaril knjigo jugoslavenski akademiji v Zagrebu, ki pravkar pripravlja kritično izdajo Kačićevih del.

k. Razstava Ivana Tabakova v Sofiji. Te dni je odprta v dvorani palače Alliance Française v Sofiji velika kolektivna razstava znanega bolgarskega slikarja Ivana Tabakova. Posebno pozornost vzbujajo njegove marine, v katerih je med Bolgari največji mojster.

k. Gostovanja v Zagrebu. V vlogi Carmen v operi istega imena je gostovala nedavno v Zagrebu z izrednim uspehom članica dunajske Državne opere, grška pevka Elena Nikolaidi, v »Pikovih damah« pa kmalu nato Marta Griff-Pospisil. V dvorani Hrvatskega glasbenega zavoda je nastopil ob zaključku svoje turnee po evropskem jugovzhodu Berlinski komorni orkester pod vodstvom dirigenta Hansa von Bende.

k. Gostovanje Zagrebčanov v Varaždinu. Dne 29. t. m. gostuje zagrebška drama v Varaždinu z igro Zapolske tudi gospe Dulske. Med igralci nastopita tudi slovenska umetnika Vika Podgorska in Hinko Nučič.

k. Nove bolgarske drame. Narodno gledališče v Sofiji je sprejelo za uprizoritev tri nova bolgarska dela: Kirila Hristova dramo »Iventar«, Slavča Krasinskega »Orle« in Nikolaja Ikonomova »Tartarskega kana«, ki pa je bil že igran na pokrajinskih odrih.

k. Gostovanje dveh bolgarskih umetnikov v Zagrebu. Kakor poročajo bolgarski listi, sta povabljeni v Zagreb na gostovanje prvaka drame Narodnega gledališča v Sofiji Vladimir Trendafilov in Pecia Gerganova. Nastopila bosta v Shakespearjevi »Zimski pravljici«, ki jo pripravlja režiser dr. Branko Gavella.

k. Antologija italijanske književnosti. V založbi Mondadori v Milanu je izšel v redakciji prof. G. Zoppija prvi, okoli 600 strani obsegaajoč zvezek antologije italijanske književnosti, slikarstva in kiparstva od 13. stoletja doslej. Celotna antologija, ki je namenjena predvsem tujcem, ki razumejo italijanski, bo obsegala štiri take zvezke.

Seja celjskega mestnega sveta

Sinoči se je vršila seja mestnega sveta celjskega. Po odobrenju zapisnika zadnje seje je župan poročal, da so bili vsi sklepi zadnje seje izvršeni, odnosno se spisi še obravnavajo. Na interpelacijo mestnega svetnika Holobčarja v zadnji seji v zadevi planinskega doma pod Tovstvom je župan poročal, da je tozadevni načrt in proračun pripravljen in se bo ta stvar obravnavala na prihodnji seji mestnega sveta. Konstituiral se je zaščitni urad pri mestnem poglavarstvu. — Najemninska pogodba za prostore okrožnega sodišča se podaljša za eno leto po dosedanjih pogojih. — V Oblakovi ulici se bo namestila še ena svetilka. — Iz prometnih in drugih ozirov je nujna potreba, da se rekonstruira občinska cesta Breg-Lisce-Petriček—Levski most—Levec. Ta cesta naj bi postala subvencionirana občinska cesta I. reda. Stroške za preureditev te ceste od Kapucinskega mostu do posestnika Jakobina bi prevzela mestna občina, od Jakobina do Levca je treba cesto še zgraditi in bi naj gradnjo prevzel okrajni cestni odbor. — Raznim prosilcem se dovoli pod izvršitvijo pogojev parcelacija zemljišč. — Na Starem gradu se namesti pronasta tabla z grofovskim rodovnikom. — Z ozirom na nastalo in z vsakim dnem naraščajočo draginjno, je sklenil mestni svet povišati delavstvu mezde in nameščencem plače. Delavstvu zaposlenemu pri pomožni akciji, se zviša urna mezda od 2,75 din na 3 din, do preklica se prizna vsemu ostalemu mestnemu delavstvu izredna draginska doklada po 50 par na urno mezdo. Vsem pragmatičnim in pogodbenim nastavljenecem ter dnevničarjem, upokojenecem in upokojenkam se zvišajo plače, in sicer do 1000 din za 15 odst., do 2000 din za 10 odst. in do 3000 din za odst. — Ob priliki svoje poroke je industrijalec Adolf Westen za mestne reveže izročil mestni občini 200.000 din. Po želji naklonitelja zneska bo mestna občina ta znesek razdelila na ubožne rodbine z večjim številom otrok in rodbinam v katerih vlada bolezen. — V socialno politični odbor se imenujejo člani mestnega sveta Bitenc, Jagodič, Kramar, Lukman, Plankar in Repnik, v zdravstveni odbor pa dr. Skoberne, Lukman, Pibrovce, Jagodič in Smigove. — Mestni svetnik Rischner je podal poročilo o izvršeni reviziji mestne blagajne za čas od 10. avgusta 1938 do 25. septembra 1939. Našel je vse v najlepšem redu. — Pri slučajnostih je mestni svetnik Pibrovce omenil, da se namerava tudi iz Celja seliti industrija na jug. Ako se to zgodi, bo nastala v Celju še večja brezposelnost. Vzrok selitve so visoke samoupravne doklade v Celju. Mestna občina bo skušala pri sestavi proračuna prevaliti razna bremena na državo, tako vzdrževanje policije in drugo, da bi bilo tako možno znižati doklade. — Mestna hranilnica se prilagodi novi uredbi o občinskih hranilnicah. — Javni seji je sledila tajna. V tajni seji je bil upokojen mestni uradnik Zupančič.

ostalemu mestnemu delavstvu izredna draginjska doklada po 50 par na urno mezdo. Vsem pragmatičnim in pogodbenim nastavitencem ter dnevničarjem, upokojencem in upokojenkam se zvišajo plače, in sicer do 1000 din za 15 odst., do 2000 din za 10 odst. in do 3000 din za odst. — Ob priliki svoje poroke je industrijalec Adolf Westen za mestne reveže izročil mestni občini 200.000 din. Po želji naklonitelja zneska bo mestna občina ta znesek razdelila na ubožne rodbine z večjim številom otrok in rodbinam v katerih vlada bolezen. — V socialno politični odbor se imenujejo člani mestnega sveta Bitenc, Jagodič, Kramar, Lukman, Plankar in Repnik, v zdravstveni odbor pa dr. Skoberne, Lukman, Pibrovce, Jagodič in Šmigovec. — Mestni svetnik Rischner je podal poročilo o izvršeni reviziji mestne blagajne za čas od 10. avgusta 1938 do 25. septembra 1939. Našel je vse v najlepšem redu. — Pri slučajnostih je mestni svetnik Pibrovce omenil, da se namerava tudi iz Celja seliti industrija na jug. Ako se to zgodi, bo nastala v Celju še večja brezposelnost. Vzrok selitve so visoke samoupravne doklade v Celju. Mestna občina bo skušala pri sestavi proračuna prevaliti razna bremena na državo, tako vzdrževanje policije in drugo, da bi bilo tako možno znižati doklade. — Mestna hranilnica se prilagodi novi uredbi o občinskih hranilnicah. — Javni seji je sledila tajna. V tajni seji je bil upokojen mestni uradnik Zupančič.

v Celju je preloženo na pomlad. Sobno streljanje bo redno vsak četrtek zvečer v Oficirskem domu.

p Zastrupljenje. Kralj Tereziji, 35 letni posestnici iz Iljaševcev pri Ljutomeru, je rana na palcu povzročila nevarno zastrupljenje, da je morala v bolnišnico.

in zdravje

Plus!

ki so neohodno potrebni za prehrano prebivalstva. Pričakovati je, da bo dviganje cen še naraslo. Ne obstaja sicer nobena nevarnost, da bi bila prehrana prebivalstva ogrožena, ker država izvažá razme-

marški sejem. V izbiranju dobrih mest za stojnice so prehiteli drug drugega in se prekljali. Mestni organi so jih mirili in razvrščali po vrsti robe v do-

p Zvočni kino Ptuj predvaja danes in jutri „Ti ne moreš biti zvesta“. Vesela

p Krojač Murko Maks se je preselil iz Krempļjeve ulice v Ormoško cesto št. 1.

Pred gradnjo nove šole na Grajeni

P t u j, 25. nov.

Obsežno področje med Ptujem in Vurberkom je razdeljeno v vurberški in ptujski šolski okoliš. Vurberška šola stoji na obronku svojega okoliša kakor tudi ptujsko-okoliška za ta predel. Od tod ima jo mnogi otroci v šolo po uro hoda in tudi še več. Obe šoli pa sta čedalje bolj natrpani. Vurberška 3-razredna šola šteje sedaj nad 270 otrok. Prav tako je prenapolnjena ptujska okoliška šola. Zato sili vedno bolj v ospredje vprašanje glede dozidave novih razredov ali pa gradnje nove šole na Grajeni.

Akcija za dozidavo novih razredov na vurberški šoli se je že pričela pred leti. V l. 1930. se je osnoval šolski fond, ki je doslej narasel že preko 100.000 din. Čeprav so se že takrat zavedali, da je lega te šole z ozirom na okoliš **nepriladna**, kljub temu niso mogli takrat misliti na gradnjo novih razredov na bolj odgovarjajočem mestu. Z nastankom velike občine Grajena, ki obsega zaokroženo naravno celoto med Ptujem in Vurberkom in ima sedež v središču, se je položaj bistveno izpremenil. Posebna banovinska komisija je dognala na vurber-

Ški šoli, da bi dozidava samo dveh novih razredov radi terenskih težkoč in povezanosti s staro šolo veljala najmanj 300.000 din stroškov. Razen tega pa bi še pritrilec ostalo temno radi bregov, ki se vlečejo za poslopjem.

Na ptujski okoliški šoli so že svoječasno povečali število razredov na ta način, da so jih razdvajili z vmesno steno. Razredi so sedaj radi tega še bolj natrpani in je pouk nevzdržen, ker vodi prehod iz razreda s »špansko« steno skozi drugi razred. Vse kaže, da bo treba te stene odstraniti in dograditi nove razrede.

Omenjena komisija, ki je proučila težak položaj na obeh šolah in šolske okoliše v področju občine Grajena, je zavzela stališče, da se zgradi na Grajeni nova šola. Osnoval se bo novi šolski okoliš, v katerega se bo vključil del vurberškega, ptujskega in urbanskega šolskega okoliša. Predvsem bosta razbremenjeni ptujska in vurberška šola. Nova šola bo štela okoli 150 otrok.

Na novo razmejeni šolski okoliši na področju občine Grajene pa bodo odgo-

varjali tudi pedagoškim zahtevam. Mnogo dece mora sedaj hoditi od 4 do 6 km daleč v šolo. Utrujeni prihajajo v šolo in domov, najbolj pa najmanjši, da so ne sposobni za učenje. Oni, ki imajo popoldansko šolo, odhajajo z doma med 10. in 11. uro, da ne morejo kositi. Zvečer pa se pozno vračajo trudni domov. Ker je večerja običajno bolj pozna, večkrat zaspijo brez nje. Po gričih so razmetane koče malih ljudi, ki ne zmorejo preskrbovati svojih številnih šolarjev. V zimni prezebajo na dolgi poti. Otroci vidno hiraajo. Pogosto izostajajo iz šole, da zadevajo starše pogosto občutne globe radi izostankov. Po novem načrtu bi pa imeli otroci iz celega področja med Ptujem in Vurberkom največ do 3 km daleč v šolo. Deca bo raztrgala manj čevljev, manj časa zabila in se več naučila.

Osvoinjeni predlogi o novi šoli čakajo sedaj na rešitev na odločujočih mestih. Pričakovati bi bilo, da bi občina Gradenj kmalu dobila v ta namen brezobrestno posojilo. Ker je ta kraj pasivnega značaja, je treba, da banovina z izdatno podporo čimprej omogoči gradnjo nove šole ob severni meji.

d njalo s prizivom državnih

Prerodopsna kramliania

Trdoživost v prirodi, ki je človek ne pozna

Dr. Stanko Bevk / Deževnika lahko razrežeš, vsak delček zraste v popolno žival

Mesec november je za nižinska lovišča glavni čas za lov na zajce in lisice. Srnjači so po večini že odvrgli rogove, zato za pravega lovca nimajo več privlačnosti, jerebice pa na pospravljenih in praznih poljih ne »drže« več in se dvignejo pred lovcem ali psom na nestrelne daljave. — Zajci so v tem mesecu že rejeni, lisice pa so že »dobre«, kar pomeni, da je odrta koža znotraj bela in za kupčijo primerna. Dasi ima lovec največ užitek, če ustrelj lisico na lovu, najsi je na brakadi, na streži ali ob vabilu, se vendar upleni pri nas največ lisic s pastmi ali celo s strupom. Kdor je mnogo lovil s pastmi, zlasti s stolpalkami, je gotovo katerikoli našel

namesto lisice le košček njene noge med sproženima locnjema. Lisica se je »zgrizla« ali »odjedla«. Če je udar pasti tako močan, da zlomi ali zdrobi nožne kosti, se neredko reši ujeta lisica na ta način, da pregrizne kožo in kite ter ubeži po treh iz življenjske nevarnosti.

Pojav, da žrtvuje žival del svojega telesa za rešitev življenja, v prirodi ni poseben redek, zlasti ne pri nižjih živalih. Nekatere živali imajo posebne ude celo tako zgrajene, da na določenem mestu odpadejo, ako žival zanje zgrabimo. — Vsakdo ve, da mu

ostane rep kuščarice v roki, če jo ulovi samo zanj.

Ni pa splošno znano, da je rep v to svrhu prirejen. Repna vretenca namreč niso čez in čez pokostenela, ampak le od vsakega konca proti sredi, kjer je mečja hrustanasta plast. V tej plasti se odkrhne rep, ne pa v sklepu, kakor bi človek pričakoval. »Podobne prelomne plasti imajo tudi nekatere druge živali, n. pr. na nogah pajk matija, nekatere stonoge, roki itd. Odkrhnjena noga trepeče in se zvija ter obrne pozornost zasledovalca nase, medtem pa napadena žival pobegne ali se skrije. Prav posebno tako opozoritev so opazovali v novjšem času pri neki jamski strigi, katere popuščena

noga silovito utriplje in glasno čvrči. Če je odkrhnitev kakega dela živalskega trupla pripravljen in na določeno mesto zaščiten, govorimo o avtomotiji ali samokvari, ki je eno izmed mnogih sredstev za ohranitev poedinca. Tudi pri rastlinah najdemo avtomotijo. Prav lep zgled za ta pojav je oblistanje, kajti tudi tu se stvarja med pecljem in stebлом posebno staničje, ki olajša odpad lista.

Odpadli del trupla čisto zraste na novo, zlasti če je živali neobhodno potreben. Kuščarica dobi nov rep, ki sicer ni povsem enak izgubljenemu, vendar ta nadomestek dobro služi živalci za tek. Brez repa se kuščarica namreč ne more naglo premikati. Pravimo, da

se rep obnovi ali regenerira. Prav tako obnovljajo ribe plavuti, žabji paglavci in pupki rep, čeljusti in noge; taki noge; tipalnice in oči, polži celo glavo in mišičasto nogo. Morska zvezda regenerira izrezano rame, pa tudi vsako rame zase se izpopolni v peterorarno zvezdo. Sorodnemu brizgaču zraste na novo vse črevesje, ako mu izbrizgano odgrizne zasledovalec.

Pri črvih in še nižjih živalih je regeneracijska zmoglost še večja. Deževnika lahko razrežeš na tri konce, vendar vsak zraste v popolno žival. Celotno manjši deli, po dva, trije obročki, ne odmrejo; ampak nastavijo spredaj glavo, zadaj rep. Pri črvu planariji so s poskusi dognali, da zraste košček, ki je le 279 del cele živali, še v novega črva in pri sladkovodnem trdoživu, da

se obnovi celo samo 1/4 mm debela plast iz trupla v celo žival.

Spužve moremo streti v najmanjše drobce, jih precediti skozi platno, pa se ti delci združijo v ličinki podoben stvor, iz katerega zraste zopet spužva. Enostanične živali se obnove iz delca stanice; vendar mora v tem delcu biti tudi košček staničnega jedra. Brez tega delce odmre.

Pri višjih živalih je obnovitvena zmoglost izgubljenih delov trupla manjša. Ptičarji in sesalci odtrganih udov ne obnovlja-

jo, pač pa dele kože in nekaterih staničij, kako vidimo pri celitvi ran. Prav v redkih primerih, so opazovali, da so deloma na novo zrasla jetra ali obisti, dasi se navadno ena obist le poveča in deluje za obe, če je druga obolela ali bila odstranjena. Zanimivo je dejstvo, da

raste odkrhneni ali odtrgani del telesa hitreje,

kakor je običajna rast dotične živali in da se vrši obnova razmeroma hitreje, čim večja je okvara. Raku zraste prejšnje odtrgane ščipalki, kakor ena sama in pupku prejšnje noga nego samo njen spodnji del. Težnja regeneracije je taka, da naj

žival čimprej dobi svojo stalno obliko nazaj. To pa je mogoče samo pri živalih, ki so še v rasti (ličinke) in pa za one organe, ki niso odločeni za prav posebno opravilo, specializirani. Dorasli žabi ne zraste več odtrgana noga, ličinki njeni, paglavcu, ki bujno raste, pa se obnovi kaj hitro. Ličinke členonožcev, n. pr. žuželke, obnove nekatere organe, preobrazena žival pa, ki ne raste več, tega — razen kože — ne more več.

Mnogo živali raste le neko dobo in do neke velikosti. Ko je ta dosežena, se porablja hrana samo za vzdrževanje doseženega stanja; rast in hrana stopita v

Perpetuum mobile - stroj, ki večno dela

Prijetno bi bilo sedeti za pečjo in gledati, kako se vse samo dela. Koliko truda bi si prihranili s strojem, ki sam zna vse. Od časa do časa bi ga očistili in že bi spet sam tekkel dalje...

Ze davno so se ljudje mučili z iznajdbo stroja, ki bi sam opravljal dela brez porabe energije. Toda vsi izumitelji »perpetuum mobile« so se trudili zaman. Zakaj?

Osnovni zakon fizike, odkrit pred 100 leti, pravi: Delo je mogoče opravljati samo z uporabo energije. To se pravi, da bi stroj, ki bi večno delal, večno potreboval pogonsko sredstvo, to pa že ne bi bil več »perpetuum mobile«.

Pri vsakem premikanju pa nastane tudi trenje, ki premikanje zavira. Stroj pa, ki dela, ima na sebi dele, ki nikoli ne mirujejo. Pri

tem nastane trenje, zato je stroj, ki bi se večno vrtel, čeprav ne bi opravljal nikakega dela, nemogoč.

Zanimivo je, da so se tudi zelo učeniki močje bavili z iznajdbo »perpetuum mobile«. Leonardo da Vinci je bil med njimi. Robert Mayer, nemški zdravnik je pa prvi dognal, da je tak stroj nesmisel. Na potovanju na Javo je kot ladijski zdravnik imel dovolj časa razmišljati o naravi in njenih zakonih. Pariška akademija je njegove ugotovitve sprva zavrnila, pa tudi nemški znanstveni svet je učenjaka odklanjal. Kasneje je pa mož vendarle zmagal. Z njegovimi ugotovitvami je sen o čudežnem stroju, ki bi sam delal, splahnel. Človek se bo seveda še nadalje pehal, da iznajde stvar, ki je v zasnovi nemogoča.

Kdaj pa sije polna luna?

Čeprav ima približno isto pot kakor sonce, se nam vendar zdi, da ubira luna po nočnem nebu druge steze. Radi bi pa zvedeli, kdaj se javi polna luna ali pa njeni krajci, torej dnevi, ko luna štedi s svojo »žepno svetilko«.

Kako pa spoznamo, kdaj luna raste, kdaj pojema? Krajec, zaostren na levo navzgor pomeni, da luna narašča, konice

— Hudiča, spet mi je eden ušel, ne da bi plačal račun...

BELA MISKA — KANARČEK

V Nieuweenu na južnem Holandskem je neka kmetica večkrat čula izza stene lepo kanarčkovo petje. Nekega dne je posebno pozorno prisluškovala in odkrila skrivališče za tapeto. Odstranila je oblogo in iz špranje je prilezla drobna bela miška, ki je pela kakor kanarček. Miško so vtaknili v kletko ter postavili v županovo sobo, kjer je 10 kletk s kanarčki. Miška jim spretno konkurira, postala je slavna že tudi v radijskem prenosu in v Nieuweenu prihaja vedno več turistov, ki hočejo na lastne oči videti živalco, pevca v — kožuščku.

Moder človek za izgubo ne žaluje, ampak gleda, da jo nadomesti.

(Shakespeare.)

v nasprotno smer kažejo, da mesec pojema. Pred polno luno je krajec zmerom viden na večernem nebu, pred mlajem se prikaže na vzhodnem delu. Polna luna se prikaže skoro istočasno na vzhodu, ko se po zatonu sonca razlije žar po zahodnem nebu. V naslednjih dneh se javlja luna na videz še vedno polna, vendar pa z zaznavno zakasnitvijo, ko je sonce že davno šlo za gore. Večer za večerom se prikaže nočni popotnik po nebesnem svodu kasneje. Razlika znaša, kakor so pač letni časi, 20 minut do 11.2 ure. Razlike med sončnim zahodom in vzhodom polne lune so poleti manjše kakor pozimi. V nasprotju s soncem, se smeje bledi mesec pozimi visoko z neba, poleti pa kuka izza oblakov nizko nad obzorjem na zaljubljene ljudi.

Koliko udomačenih živali je na svetu?

Ljudje našega planeta so že prekorali številko dveh milijard. Koliko je pa udomačenih živali? Po statistiki iz l. 1929. sodijo, da je bilo na zemlji 107 milijonov konj. Največ jih je imela Rusija, nato USA in Argentina. Kaj malo je konj na Kitajskem, kjer pride komaj na vsake 100 ljudi po en kopitar.

Oslov (seveda četveronožnih) je na svetu blizu 26 milijonov. Z osli se na prvem mestu ponaša Kitajska, slede Brazilija, Italija in Španija. Nemčija jih ima 25.000. Mezgov imajo Zedinjene države 5.5 milijona, druga po vrsti, Argentina pa 623.000.

Kamel nosi naš planet še tri in pol milijona. Tretjina teh je v Rusiji, polovico jih imata Egipt in Sudan. Število severnih jelenov sodijo na 100.000, udomačenih slonov je še 50.000.

Izmed drobnice je največ, in sicer 630 milijonov ovc. Prva je Rusija, ki šteje 124 milijon

stalno ravnotežje. Obnavlja se samo še koža z dlako, oziroma perjem, ker se obrablja in se mora nadomestiti. Druge živali rastejo venomer, n. pr. ribe, kače, krokodili. Pri teh je možnost regeneracije večja nego pri prej imenovani skupini. Pri živalih, ki stoje v razvojni črti nižje, zlasti pri onih členastih, ki se jim v telesnih obročkih ponavljajo najvažnejši organi, in pa pri tistih, ki sestajajo samo iz dveh važnejših staničij, je obnavnost največja, kajti že majhen del živali more opravljati poglobljena življenjska opravila in živeti zase toliko časa, da zrastejo organi, ki ga izpopolnijo v celo žival.

Lep primer za specializiran organ, ki se ne obnavlja, je rep kameleona. Drugi kuščarji, kojih rep nima življenjsko važne vloge, rep regenerirajo, kameleonu pa ne zraste drug, kajti rabi ga za oprijemanje in brez njega tudi začasno ne bi mogel izhajati.

PROF. DR. GUSTAV CASSEL

švedski narodni ekonom, od 1904 profesor na: rodnega gospodarstva na stockholmski uni-

verzi. Kot zastopnik neoliberalizma je posebno izrazil teoretično določanje cen in denarništa v zvezi z narodno produktivnostjo in kapitalizmom. V tem smislu je napisal celo vrsto strokovnih del.

Ne pozabi naročnine!

ZAKONCI SI POSTANEJO PODOBNI

Če nista mož in žena po zunanosti preveč različna, postaneta čez leta drug drugemu podobna, tako da sta si na videz brat in sestra. Mnogo let živita v istem kraju, josta iste jedi, stanujeta v istih sobah, imata iste skrbi in veselje. Vse to vpliva na zunanji obraz in izraz lica, da si postaneta podobna. Seveda je važna tudi njuna notranja harmonija: po mnenju nekaterih je ta celo pogoj zakonske podobnosti.

Peščena Libija vstaja v življenje

Italija gradi svoje kolonialno cesarstvo. To se posebno vidi na vsak korak v Libiji, kjer je maršal Balbo v razmeroma kratkem času napravil čudeže.

Vlada je že 1935 dala na razpolago 103 milijone lir za gradnjo cest ob libijskih obali in v notranjosti. Na vsake 25 km so naselja cestarjev, ki skrbijo za pota. Ob cestah imajo polja, na vsake 100 km je večja postaja za bencin in druge potrebščine potnikov. Za 2000 km dolgo cesto so morali prepeljati 3.400.000 kub. metrov zemlje. Po tej poti bi lahko Italijani dovažali material v Abesinijo, če bi bil Suez zaprt.

Razen glavne, moderne ceste gredo še štiri poti k egiptski in tuniški meji. Vse oaze ob tuniški meji so utrjene, v njih so karabinjerji in oddelek domačinov. Vsa-

ka utrdba ima svojo oddajno postajo in letališče.

MARŠAL BALBO

Tripolis je sedež zrakoplovstva s podzemnim aerodromom, hidroavionsko bazo in avtomobilsko centralo. Libija je civilizirana, bivši častniki z navdušenjem sodelujejo pri dvigu dežele. V vseh naseljih so arabsko-italijanske šole, vsaka oaza ima zdravstveni dom. Vera in domači običaji se spoštujejo. Domačini-vojaki imajo zunaj vojašnic šotore, kjer domujejo njih svojci, kakor je tam navada.

Tripolis je lepo orientalsko mesto. Balbo je zgradil v njem evropsko četrt, asaniral domačinski del mesta. Zunaj na deželi so lepa polja, več deset tisoč italijanskih družin je tu našlo svoj drugi dom. Tako modernizirana Libija je postala sestavni del Italije.

Ženski kotiček

Zaščita kmetijske matere in otroka

Ako se hočemo lotiti dela za zaščito kmečke matere, moramo najprej temeljito poznati njo in milje, v katerem živi. Kmečko mater oziroma ženo ne moremo istovetiti z mestno ženo. Kmečka žena je poleg tega, da je gospodinja, tudi žena s poklicem. Ona je po poklicu kmetica. Kmetijstvo je prav tako posel kakor mno-

govne izobrazbe zle posledice za vso družino.

Vsakdo, ki se bo poglobil v življenje kmetijske žene, bo spoznal, da je to življenje pravi križev pot, ki nujno terja zaščito. Človeka prevzame strah, če samo pomisli, da morajo prebivalci nekaterih vasi opraviti kilometre in kilometre dolgo pot, preden pridejo do zdravnika. Vsaka podeželska občina bi morala imeti od obla-

sti plačanega zdravnika, ki bi dajal od časa do časa nosečim ženam in materam potrebne nasvete. Istotako bi naj bil na razpolago bolniški voz za prevoz težko bolnih in porodnic v bolnišnico, izkušena babica in po možnosti zaščitna sestra, ki bi nadzorovala nego in prehrano otrok ter bolnikov. Za svoj dobrobit končno tudi kmečki človek rad plača.

To bi bil seveda le nekaj načrt za pričetek zaščite kmečke matere in njenega otroka, od katerega smo pa gotovo še daleč. Toda dokler ni pričetka, tudi nadaljevanja ne moremo in ne smemo pričakovati.

Če bi se želje uresničile ...

Cim prekorači dekle dvanaajsto ali štiri- najsto leto, že prične zidati gradove v oblake, že prične sanjariti o svoji bodočnosti. Niti ene ni med njimi, ki bi ne bila trdno uverjena, da se bo mlada poročila. Poleg vseh mogočih drugih življenjskih ciljev, je ta najvažnejši, kar je pravzaprav tudi popolnoma pravilno in naravno. Izmed vseh njenih ciljev se zdi vsakemu dekletu ta tudi najlažje dosegljiv.

Istotako s temi načrti pa se pojavljajo tudi želje, kakšen bi naj bil njen bodoči mož. V svojih prvih sanjah o poroki, si želi vsako dekle moža, ki bi naj bil skoraj nadnaravno lep. Lasje naj bodo pretirano svetli ali pa črni, zobje kot biseri, oči sanjave, postava dovršena, ime lepo in zvaneče — skratka, pravi bog lepote. — Sčasoma postajajo dekleta že bolj praktična. Poleg lepote mora biti vsaj zdravnik. odvetnik, profesor ali kaj sličnega. Torej od leta do leta se te želje izpreminjajo. Tam okoli osemnajstega leta na pride spoznaje, da bo le tisti zanj, ki bo čutil do nje in ona do njega neskočno in neizmerno ljubezen, pa četudi bo reven kot cerkvena miš. Ta idealizem se pa kmalu

umakne pomislekom, da se iz nič ne da živeti, da je torej najbolje, če je nekaj ljubezni, nekaj lepote, nekaj ugleda in precej denarja.

Skozi leta dozorevanja in priprav na pravo življenje bo torej dekle stokrat menjalo ideal svojega bodočega moža, dokler se končno čez oči in ušesa ne zaljubi, si vtepe v glavo, da leta in noben drugi mora postati njen mož, in če ne pride nič vmes, se z njim tudi poroči, ne da bi se sploh spomnila na vse svoje načrte, kakšen mora on biti. Ona je trdno uverjena, da je najlepši, najboljši in najprimernejši.

Ko je pa z njim nekaj časa poročena, ga prične kritično presojevati. Sedaj žele spozna, da v prvi vrsti ni lep. Je nekoliko prenizek, lasje nimajo prave barve, oči so neizrazite, zobje brez vsake posebnosti. Ni zdravnik, temveč le navaden uradnik s skromno plačo. Cela njegova ljubezen se ji ne zdi več tako velika in lepa. Skratka — ne postane trdno uverjena, da je dobila za moža najbolj dolgočasnega sitnega na svetu.

nim maslom in potresla z drobtinami, ter kuhaj v sopari pol ure. Kuhane razreži.

Kartijola z jajci in sardelami. Lepo, veliko, v slani vodi kuhano ter na okrogli krožnik postavljeno kartijolo potresi z drobno zrezanim drobnjakom in belim poprom. Okrog pa naloži trdo kuhano ter na koščke zrezana jajca. Med vsako jajce deni par osušenih sardel in na rumenjak vsakega jajca eno zvito sardelo. K vsakemu jajcu vtakni tudi vejico zelene. Končno oblij kartijolo z raztepenim oljem in kisom ter daj na mizo.

Angleske osmice. Deni na desko 28 dkg moke in 14 dkg presnega masla. Moko in maslo zdrobi najprej z nožem, potem še z rokami. Potem prideni 14 dkg sladkorja, 3 rumenjake, sok in lupine od pol limone, prav malo soli in 5 gramov pecivnega praška. Naredi urno testo in ga gneti z rokami, pa le malo, da ga ne ogreješ. Potem razreži testo na koščke orehove velikosti. Vsak košček zvaljaj v okroglo palčico, iz kateri naredi osmico. Tako delaj, da zgotoviš vse osmice. Zloži jih potem na pločevino za prst narazen, pomazi jih z raztepenim beljakom, zmešanim z žlico sladkorja in jih peci v ne zelo vroči pečici.

Francoška orehova torta. Mešaj, da dobro naraste, 28 dkg presnega masla. Pola-

Anneliese Uhlig (UFA)

Ufina filmska zvezdnica Anneliese Uhlig bo igrala z Gustavom Knuthom v filmu „Med Hamburgom in Haitijem“.

goma primešaj 28 dkg sladkorja z vaniljo in 8 rumenjakov ter dodeni trd sneg iz 8 beljakov. S snegom vred primešaj rahlo 12 dkg riževe ali navadne fine moka in 21 dkg drobno zrezanih ali zmletih orekov. Deni v pomazan model in počasi peci. Ohlajeno prereži na dve ali tri plošče. Pomazi vmes in po vrhu z marmelado ali s kakšno kremo. Po vrhu lahko obliješ torto po okusu tudi z ledom.

Praktični nasveti

Čiščenje zlatnine in srebrnine. Prstani, zapestnice, verižice in razni nakit iz zlata ali srebra se lepo očistijo na sledeči način: Nareži v toplo vodo nekoliko marmelade ali beneškega mila. Položi v to zilijskega ali beneškega mila. Položi v to milnico stvari, ki jih nameravaš očistiti, in pusti jih četuri ure notri. Potem vzemi in pusti jih četuri ure notri. Potem vzemi so stvari zelo zaprašene in zamazane, pri čem jo vodi par kapljic salmijake in nekoliko nastrgane krede. Nikdar pa ne smeš razbiti za čiščenje dišečega mila, ki vsebuje dostikrat prav mnogo zveplenastih snovi, katero povzročajo, da postane zlatina motna. Nalo izplakni zlatino še v mrli vodi. Potem jo položi med dve platni ruli ter previdno in skrbno zbrši in očisti. Položi k topli peči, da se popolnoma vsih delih posuši. Od vlage zlatina, katere se da lepo očistiti tudi s čebulo, katera se prereže in z njo obdrigne zlato. Namožano se pusti kaku dve uri, potem se pa zbrše z mehko volneno krpo ali z jelenovo kožico.

Skrbite za redno stolico.

Poskusite Leo-pilule, ki že po petih šestih urah dovedejo dolhakega in prijetnega odvajanja.

Oglas reg. pod št. 969 od 28. X. 1939

Leo-pilule

Žena na kmetih dela na vsak način mnogo preveč. Kje je njen osemurni delavnik, za katerega se bori ljudje, zaposleni v vseh drugih poklicih? Njen delavnik traja od zore do mraka, pogosto še pozno v noč. Mati vstane vedno prva in je že utrujena, kot vstane ostala družina.

V svojem materinstvu pa kmečka mati istotako ni niti najmanj zaščiten. To je vsega obsojanja vredno. V dobi nosečnosti ne uživa nikakih olajšav, temveč dela kakor sicer, tja do težke ure. Slednja tovarniška delavka je zaščiten z zakonom o šesttedenskem porodniškem dopustu, le kmečka mati, o kateri se pravi, da nam daje naše najboljše sinove, nima ničesar podobnega. Pogosto jo doleti ura poroka sredi dela na polju. Pri porodu ji strežejo navadno nepoučene sosedice, ki večkrat povzročijo radi pomanjkanja stro-

KADAR OTROK DOBIVA ZOBE

Vsaka mati je, koliko bolečin povzroča prvi zobje otrokom. Da olajšate bolečine, pazite, da bo otrok čim več miroval, kopajte ga v topli vodi. Dete naj spi na svežem zraku, pregreto zrak otroka še bolj draži. Nosite ga v prirodo, otrok naj biva čim več na čistem, svežem zraku, okrog njega naj bo mir. Posebno je treba v tej dobi paziti na otrokovo prebavo.

Kuhinja

Nadevana jabolka. Olupi prav dobra, a drobna kisa jabolka. Celim iz srede izreži ježice z ozkim malim nožem. Potem jih kuhaj v sladki vreli vodi s par klinčki. Kuhana polagaj v skledo, drugo poleg drugega. Ko so vsa kuhana, jih pusti, da se shlade. Hladna nadeni, to je vsakemu jabolku daj v sredo, kjer je votlo, košček ribizljevega, brusničnega želeja ali žlico brusnične marmelade.

Krompirjev pudling. Mešaj 14 dkg presnega masla in 4 jajca, primešaj 30 dkg kuhanega, skozi sito pretlačenega krompirja, malo soli in žlico drobtin; deni v model, katerega si prej pomazala s pres-

MARIJ SKALAN:

RAMAS IN JORA

ROMAN ZADNIH LJUDI NA ZEMLJI

20

»Potem je vse, kar ste dejali Ramasu, le del resnice, ki je v celoti še mnogo strašnejša!« je vzklila Mana.

»Tako je!« je potrdil Yagiri.

»Čudno!« je dejal kakor sam sebi Rayani. »Od kod je le mogel dobiti ta obraz?«

»Kdo, veliki?« je vprašal Yagiri.

»Ramas je popolnoma podoben meni in mojemu sinu, ko sva bila toliko stara, kakor je sedaj on.«

»Podoben?« je vzklil Yagiri in vztrepetal. Roke so mu vidno vzdrhte in obličje mu je oblila rdečica.

»Bil sem za trdno prepričan, da mora biti potomec moje lastne rodovine,« je dejal Rayani. »Kako čudno se priroda včasih poigrava z ljudmi! In kako zaman so tudi še tu, v tem zadnjem pribežališču zadnjih ljudi na zemlji vsi napori, da bi zatrl v človeku temne pranagone, odstranili iz njega zlo in ga dvignili v tisto najvišjo popolnost, o kateri so sanjali v vseh časih najplemenitejši potomci Adama in Eve. V Rayanipur sem pripeljal najbolj izbrane izbranice, in vendar so se v njihovih potomcih prebudili

zli atavistični goni. Skoraj žal mi je, da sem vstal iz svojega tisočletnega sna in doživel to tako bridko razočaranje. In zopet je razmerje med moškim in žensko glavni vzrok vseh razprtij, sovraštva, slabosti in zlih dejanj, kakor je bilo od vekomaj!«

»Ker je ljubezen večno nepremagljiva sila,« je tiho dejala Mana. Zvok njenih besed je bil bolesten. V njeni duši se je rušil mladostni svet in njeno lastno srce je bilo do krvi ranjeno. Ljubezen do Ramasa, ki ga je prej polnila, se je utapljala v tej skeleči krvi. Vedela je, da po vsem tem nikoli ne more postati njen mož, vedela je, da je tudi, da mu ne more pomagati iz obupa, v katerega ga je pahnilo odkritje njegovega rojstva. Kaj naj mu reče, ko stopi zopet predenj? Kako nestrpno jo čaka! Kako upa, da mu bo prinesla tolažbo! Sedaj mu pa ne sme niti povedati vsega, kar je tu izvedela! Obljubila je Yagiriju, da bo molčala, in to obljubo je dala pred velikim Rayanijem in lastnim bratom Mahaballijem. In vendar se ji je Ramas smilil, in vendar bi mu bila rada pomagala...

VI.

Ramas Indor je sedel sklonjen nad nekimi načrti, ko je stopila Mana v njegovo delovno sobo. Skušal se je pogledati v delo, da bi v njem vsaj za trenutek pozabil na obup, ki se ga je vedno znova loteval, in da bi laže pričakal trenutka, ko bo izvor njegovega rojstva potrjen ali zanikan. Ko je pa zagledal pri vratih Mano, je v trenutku pozabil na svoj studij, planil kvišku in bil v enem samem skoku pri njej:

»Kaj ste izvedeli, Mana? Ali je resnica? Povejte mi! Vse mi povejte! Ne prikritje mi ničesar!«

Mana je stala pred njim zdvojen in ni vedela, kaj naj mu poreče, in ko je Ramas spoznal, da se obotavlja, je zašlutil, da mu prinaša samo potrdilo tistega, kar mu je bil povedal Yagiri Seoni:

»Torej je resnica: sin zločinca sem...«

»Da, resnica,« je šepnila Mana in povsila glavo.

Ramas je obstal. Novi udarec, ki mu je ubil še zadnje upanje, da Yagirijeve besede morda le niso bile resnične, je bil tako težak, da za trenutek ni našel nobene besede, s katero bi dal duška svojemu razpoloženju. Šele čez čas se je zganil, prijel Mano za obe roki in vzklil:

»Kakšen zločin je zagrešil moj oče?«

Mana je vztrepotala in se ga skušala osvoboditi.

»Zakaj mi ne odgovorite?« je skoraj kriknil. »O, ne mislite na usmiljenje! Če mu bi mi priznawali! Povejte mi vse, prav vse, tudi če je še tako strašno! Bolje je, da izvem popolno, kakor le polovično resnico.«

»Ne smem,« je zašepetala Mana.

»Česa ne smete?«

»Povedati vam tega, kar želite.«

»Kdo vam to brani?«

»Obljuba, ki sem jo dala Yagiriju Seoniju...«

»Da mi ne boste povedali, kakšen zločin je zagrešil moj oče?«

»Da.«

»Zakaj ne bi smel tega izvedeti?«

»Ker je združeno z neko skrivnostjo.«

»Skrivnostjo?«

»Ne mučite me z vprašanji,« je zaprosila Mana.

»A vi vsi lahko mučite mene,« je vzrotil inženir. »Kaj sem zagrešil, da imate take pravice? Kaj sem vam storil? Jaz sam nisem ničesar zakrivil. Ničesar, Mana!«

»Da.«

»Kaj, da?«

»Smilite se mi.«

»Smilim? Ako bi bilo to res, potem se ne bi brigal za nesmiselne obljube.«

(Dalje.)

Sah

Šahovsko življenje v sovjetski Rusiji

V sovjetski Rusiji je šahovska igra na izredno visoki stopnji. Šah je tu dobil uradno priznanje ter postal poseben predmet v učnih načrtih. V Rusiji danes vse šahira, tu je na tisoče šahovskih klubov, zlasti med delavskim slojem. Poleg nekdanjih šahovskih mojstrov, ki so znani svetovni javnosti iz mnogih turnirjev, je v zadnjih letih zrastle v sovjetski Rusiji mlada mojstrska garda, ki igra odlično in zelo prodorno šah. Stari mojstri so že ob strani, Romanovski, Levenfiš, Dus Hotimirski, Iljin Ženevski itd. ugašajo. Mlada generacija je zavezala prve postojanke, na čelu letošnji prvak Botvinnik in poleg njega mladi velemojstri Smislov, Bondarevsky, Makagonov, Toluš itd. V mednarodni šahovski areni pa je znan skoraj samo Botvinnik kot eden izmed kandidatov za svetovno prvenstvo, ostali ruski velemojstri se le poredko pojavljajo v mednarodnih turnirjih, nekako zaprti so v ruski šahovski krog. Vsekar pa bi bil silno zanimiv velik mednarodni turnir, na katerem bi igrali poleg svetovnih velemojstrov tudi vsi vidnejši ruski velemojstri. Upajmo, da bo to mogoče, ko bo svet prebrodil sedanjo težko krizo, ki je zelo nenaklonjena šahovski igri.

V naši šahovski rubriki bomo čez nekaj dni objavili partije mladih ruskih velemojstrov, da bodo naši zvesti čitatelji-šahisti поблиže spoznali, kako odlični šah igrajo danes v sovjetski Rusiji.

Iz matcha med Leningradom in Moskvo prinašamo napeto partijo dveh predstavnikov mladega ruskega šaha. Partija je teoretično zanimiva ter prikazuje, kako borbeno vodijo mladi mojstri šahovsko igro.

193. Indijska obramba

Beli: Bondarevsky Črni: Smislov
1. d4, Sf6 2. e4, g6 3. Sc3, Lg7 (običajneje se sedaj igra 3... d5, ker nudi nadaljevanje 4. cxd5, Sxd5 5. e4, Sxc3 6. bxc3, Lg7 7. Sf3, c5! črnemu zelo dober odgovor s 4... c6 in kasneje b6 ter Lb7. V tej varianti je važno, da črni čimdalje drži konja na b8) 4. e4, d6 5. f3 (z dvojno namero: 1. podpora središča in 2. priprava za napad na sovražno kraljevo krilo), 0-0 6. Le3, e5 7. Sge2, Sc6 8. d5, Se7 9. h4! (prvi tank-rušilec!), c5 (izguba tempa; pravilno Se8 poleg f5) 10. Dd2, Se8 11. h5, f5 12. hxg6, hxg6 13. Lh6, f4 14. 0-0-0, Lxh6 15. Txh6, Kg7 16. Th1, Sg8 17. g3!, f3g3 (črni slepo požre kmeta, nakar sledi tragičen zaključek. Pravilno je bilo z g5 zavarovati pozicijo) 18. Sxg3, Tx3 19. Sf5+ (uvod v zelo globoko kombinacijo), Lxf5 (na gxf5 dobi 20. Dg2+) 20. exf5, Tx5 21. Ld3, Tf4 22. Tdgl, Kf8 23. Txg6, Se6 24. Dg2, De7 25. Se4!, Txe4 (obup pred koncem) 26. Lxe4 in črni preda; manevra Le4-f5-e6 ni mogoče preprečiti.

zanimanje za šahovsko igro; javilo pa se je tudi precej mecenov, ki so darovali večje zneske, s katerimi je bilo prirejenih več turnirjev. O turnirju v Buenos Airesu, na katerem sta si prvo in drugo nagrado delila Keres in Najdorf, smo že poročali v prejšnji rubriki. Poleg tega turnirja je bil prirejen še turnir v Rosario, ki so se ga poleg več argentincev udeležili tudi nemški prvaki Elis-kases, Petrov in Litvanec Mikenas. Turnir je prinesel presenečenje v tem, da je Elis-kases zaostal za Petrovom za celo točko na drugem mestu. Končni rezultat, Petrov 6½ točk, Elis-kases 5½, Mikenas 4, dr. Christia, Garcia Vera in Vinuesa 2½ in Guistina 2 točki.

LUDVIG COLLIJN

Pretelki mesec je v Stockholmu umrl znani švedski šahovski pisatelj in mecen Ludvig Collijn, star 64 let. Pokojni Collijn je bil glavni organizator švedskega šaha, z njegovo pomočjo je bilo na Švedskem prirejenih več turnirjev, med njimi nekaj mednarodnih z močno udeležbo. Skupno s svojim bratom Gustavom je napisal ter izdal sloveči šahovski učbenik »Lärobok«. Collijn je bil tudi sam močan šahovski amater, zlasti pa velik mecen, ki ni nikoli štedil s sredstvi. Njegovo gostoljubnost so spoznali svetovni šahisti zlasti leta 1937 ob priliki šahovske olimpiade, ki je bila v Stockholmu.

Š. Match dr. Euwe-Keres bo po zadnjih vesteh iz Amsterdama nekoliko spremenjen. In sicer bosta velemojstra v celoti odigrala samo 14 partij. Ves match, ki prične 24. decembra 1939 ter bo zaključen 14. jan. 1940, bo odigran v Nizozemski, in sicer izmenoma v nekaterih nizozemskih mestih.

Š. V Neumünsteru v Nemčiji je bil pravkar zaključen manjši turnir, na katerem je zmagal Brinckmann s 4½ točkami pred Heinickejem 4, Hennig in Sahlmann 2, Nitzel 1½ in Groth 1 točko.

Filatella

Prve srbske znamke

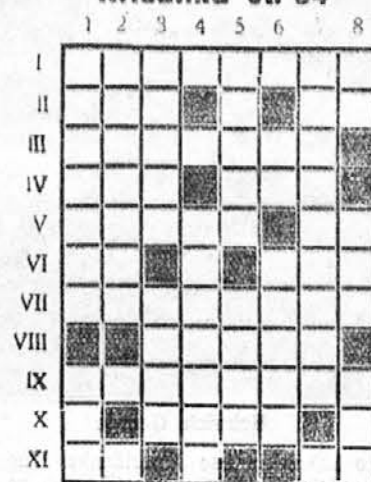
Svoje prve poštne znamke je izdala Srbija 1. maja 1866. Takrat so imele že vse sosednje države in dežele znamke; stara Avstrija že od leta 1852, moldavska kneževina (današnja Romunija) od leta 1862, in celo Turčija od leta 1863. Zgodovina prve srbske znamke je prav zanimiva. Z naredbo od 25. jan. 1866 je bilo namreč določeno, da je treba poslej plačevati poštino za časopise z znamkami, ki bodo stopile v veljavo 1. maja 1866. Domače časopise, kolikor ga je sploh bilo takrat v Srbiji, se je dostavljalo naročnikom brez poštne, pač pa je bilo treba plačevati posebno takso za tuje časopise. Srbija namreč še takrat ni imela z nobeno državo poštno-prometne konvencije, zato je tuja po-

ština frankatura veljala samo do srbske meje, od tu pa je bilo treba po uvedbi prvih znamk, frankirati vse tuje časopisne pošiljke. Prve srbske znamke so obsegale vrednote 1, 2, 10, 20 in 40 para. Znamke po 1 in 2 pari so bile tiskane v Beogradu v tamošnji tiskarni ter so bile sila primitivne, znamke ostalih vrednosti so bile natisnane na Dunaju. Zanimivo je, da takratne srbske znamke niso bile uničene na pošilkah s kakim poštnim žigom. Pač pa so ohranjeni redki primerki, ko so znamke pretiskane z žigom »Naplačeno«. Prve znamke so bile v veljavi le 10 mesecev ter so danes zelo dragocena redkost, s katero se ponaša malokateri filatelista.

z. Siam bo po odloku siamske poštne uprave v bodoče izpremenil svoje ime. Znamke bodo poslej nosile naslov »Thailand«, na kar opozarjamo filateliste.

z. Cene zadnjih avstrijskih znamk so zadnji čas precej poskočile ter se prodajajo posamezne serije naslednje: Wipa blok 230 RM, 10 sh Dollfuss 135 RM, Rotary 50 RM, Fis 65 RM, slikarji 20 RM in jubilejne 1910 320 RM.

Križanka št. 54

Besede pomenijo:

Vodoravno: I. geološka doba; II. del telesa; zaimek; III. pesnitev; IV. koristna rastlina; japonski denar; V. latinski prevod sv. pisma; ploskovna mera; VI. hrvaški predlog; ime srbskega politika; VII. presoja; VIII. prava; IX. oglikova spojina; X. zidarjeva potreščina; XI. kvarta; ploskovna mera.

Navpično: 1. steber iz enega kosa; predplačilo; 2. vrsta jelenov; 3. sveta podoba; mesto v Slavoniji; 4. pripadnik starega naroda; 5. rusko mesto; oglikova spojina; 6. oblika pomožnega glagola; pesem; 7. kemičen ali fizikalen pojav; 8. nikalnica; paradiž; del cerkve.

Turnir v Göteborgu

Švedska šahovska zveza je pred nedavnim priredila v Göteborgu večji šahovski turnir, ki sta se pa poleg številnih švedskih mojstrov udeležila tudi velemojstra Rudolf Spielmann

Rudolf Spielmann

Saló Flohr, ki se že dalj časa mudita na švedskem kot emigranta. Turnir ni bil posebno zanimiv, poglavito je šlo, kdo od obeh velemojstrov bo dosegel prvo mesto. Po pre-

cej mrtvi dirki sta si velemojstra to mesto razdelila. Končni rezultat je naslednji: Spielmann in Flohr 10 točk, Jonsson 7, Alexandersson, Kinnmark in Lösnitz 6, Thor 5½, Westvrborg 4½, Ragnar in Gustavsson 4, Pagnar Ohlsson 3½, Söderström 2 in Lundgren 1½ točke.

Božični turnir v Mariboru

Za Božič pripravlja šahovska sekcija UJNZB v Mariboru večji božični nagradni turnir, na katerem lahko sodelujejo poleg članstva vseh mariborskih šahovskih klubov tudi neorganizirani šahisti. Turnir prične 4. decembra ter se bo odigral v kavarni »Central«. Prijave sprejema predsednik sekcije g. Andrija Mišura 29. t. m. in 2. decembra od 20. do 22. ure v kavarni »Central«. Prijavnina znaša 20 din.

Mednarodni turnir v Rosario

Po končani olimpiadi v Buenos Airesu je bilo napovedanih širom Argentine več manjših mednarodnih turnirjev z udeležbo tujih mojstrov in tudi nekaterih velemojstrov. V Argentini je namreč z olimpiado silno poraslo

Koroški bratje

ROMAN KRALJ

Pretekla že dolga so leta, odkar nam Koroška bila je odvzeta, da brat naš vsak okrog Beljaka, Celovca, hrepene svobodo čaka.

S Polja gosposvetskega čuje se jok in tisočeri trpinčenih bratov stek, njih žene uboge v cerkev hitijo, molitve se njih neštete glasijo:

»Oh, ljubi Bog, nebeški oče, poslušaj vzklike, tja do Soče, pod jarmom stoka tu Slovenec, zdaj gospodar njegov je — Nemec.«

Križanka

Vodoravno: 1. nadležna mrčes; 4. žuželke; 5. literarni proizvod; 6. dve in nič več; 7. točen; 8. žensko ime (obratnica).

Navpično: 1. pristanski (samo zase); 2. del stavka; 3. igra; 4. pomoč.

Vprašanje.

V neki družini je pet sinov, vsaki od teh sinov pa ima po eno sestro. Koliko otrok je v družini?

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. sod; 4. sokol; 6. opera; 7. salon; 8. er; 9. daven. Navpično: 1. sopara; 2. okel; 3. Doro; 4. sosed; 5. lanen.

Rešitev zadnje križanke: Vodoravno: 1. Greta; 2. liter; 3. as; Ra; 4. v; 5. ne; so; 6. Ilion; 7. kanja. Navpično: 1. glavnik; 2. ris; Ela; 3. et; in; 4. ter; so; 5. Aragona.

Posebnica

V. NAZOR

Kaj je možakar?

»Večernik«

za mladino

Leto 1

Maribor, 26. novembra 1939

Štev. 47

1. december

VLADKO KOS

Kraljica si, o, domovina večno mlada, vsak dan življenje v tebi se rodi, a staro vene, tilo v zemljo pada, le mladi rod s teboj naprej živi.

Za plugom stopa, v brazde seme meče,

in pesem poje čez polje gredoč.

Ce burja veje, seje, ne trepeče,

saj z zarjo novo vzklije nova moč.

Bog varuj te, treh bratov domovino, naj ladja tvoja varno čez morje hiti, naj s Petrom-skalo vodi te v lasnino, svobode žar ti v težkih dneh plamt!

V globine vodnjaka

STANKO PAHIČ

Neusmiljeno je pripekalo sonce, da so tla kar žarela. Od potoka so se slišali kriki kopalcev, ki so se pred vročino zatekli v vodo. Na nebu ni bilo niti oblaka.

Stanko se je sklanjal nad vodnjak, od koder je vel iz globine hlad. Komaj je še razločil dno, toda laporjeva skala je bila ondi še neizsekana. Kaj neki občuti človek. Še zre iz temne globine navzgor na svetel dan?

Nenadoma se je za njegovim hrbtom oglasil divji krik. Krčevito se je oprlel opore, v strahu, da bi ne zdrknil v globino, potlej pa se je

ozrl. Pred njim sta stala tovariša.

»Ali sva se prestrašila?« je menil France in se nasmehnil.

Tudi Stanko se je nasmehnil, potlej pa se znova zagledal v globino.

»Ti,« je menil, »spusti me v vodnjak. Rad bi vedel, če je notri res tak hlad kakor pravi vodnjakar.«

France je poskočil.

»Zakaj pa ne! Potlej pa še mene,« je dejal in prijel za ročaj valja, okoli katerega je bila navita vrv.

Stanko je stopil v preprost škaif, ki je visel nad globino. Rabili so ga za odvažanje zemlje iz vodnjaka. Vode še ni bilo v njem niti za ped.

Škaif se je zagugal nad črno globino, da se je Stanko nehote krepkeje oprjel vrvi. Tovariša sta jela odvijati vrv in škaif se je jel spuščati. Vedno globlje, globlje...

Kmalu se je svetloba pretvorila v temino. Svetel dan je bil le še zgoraj. Od cementnih sten je curljalo in vročine ni bilo več.

Skricep na vrhu je cvilil. Škaif pa je počasi lezel v globino. Stanko je pogledal kvišku, odprtina nad njim je bila že precej visoko.

Nenadoma se je razlegel od zgoraj krik in takoj zatem se je hitrost spuščanja pospešila. Škaif je jel drveti, pri tem pa se je zaletaval ob stene.

Stanko je prebledel. Kaj se je zgodilo? Stisnil je komolce k sebi, ker si jih je odril ob zaletovanju in se obupano ozrl navzgor.

Tedaj je razumel in lasje so mu

Film

Trda pot Bette Davis

Bette Davis je kot majhno dekletce rada pomagala svoji materi v kuhinji, najrajši pa je šivala oblečke za svoje lutke. Njen oče je bil radiotelefonist, mati pa garderobierka v gledališču. Ničesar na mali Betki ni pričalo o njenem kasnejšem talentu, niti Betka sama se ni brigala za gledališče in za film. Živela je kakor vsa ostala dekletca, ter se je veselila svojih mladih dni. Ko pa je bila stara 15 let, so se njeni starši preselili v New York. Svetovnjaško velenje je docela preokrenilo življenjske načrte mladega dekleta. Vplivalo je

Heinrich George

na njo kakor na vse Američanke. Tudi Bette se je začela zanimati v prostih urah za sport, ter postala za nekaj časa celo prvakinja v svojem klubu. Ob neki priliki se je docela slučajno srečala v klubskih prostorih z gledališkim režiserjem Muryjem, kateremu se je temperamentna plavalaska zelo prikupila. Režiser je začel vabiti dekletke k gledališkim vajah, kar je vzbudilo v kasnejši filmski zvezdnici prvo zanimanje za gledališko umetnost.

Isto leto je Bette Davis izgubila starše; morala si je sama prislužiti svoj kruh. Skrajno je delala v neki banki kot uradnica. Bačni šef se je zaljubil v njo ter jo hotel po vsej sili vzeti za ženo. Ko je mlada plavalaska zahvalila po enem letu naporega dela povišanje plače, ji je šef odbil prošnjo z besedami:

»Poročite me, pa ne boste rabili višje plače!« Bette Davis pa je bila tako dekle, ki je cenilo svobodo bolj kakor vse drugo na svetu. Njena trdna vera v višje sposobnost pa jo je pripravila do tega, da je zapustila banko. Takoj po odpovedi je poiskala Muryja, ter ga zaprosila, da ji najde v gledališču kakšno za poslitev. Bette je mislila na gledališko pisarino. Ali Mury, ki je bil prepričan o njenih igralskih sposobnostih, jo je angažiral. S svojo pojavo na deskah ni Bette Davis osvojila publike. Leto dni je nastopala kot statistka, in šele po tej dobi je začela dobivati manjše vloge, ki jih publika in kritika nista niti opazili. Vendar je Bette Davis to leto pridno delala, preštudirala cela gledališka dela, hodila v igralsko šolo ter prisostvovala vsaki vaji v gledališču. Po enem letu je dobila prvo večje delo v psihološkem delu nekega ameriškega avtorja. Takrat se je kritika zelo laskavo izrazila o njenih igralskih sposobnostih in Bette Davis je začela dobivati velike vloge. Tokrat je začela njena slava. Na deskah je ostala samo dve leti, nakar je bila angažirana v filmu. Dajati so ji začeli najtežje vloge, ki jih je Bette Davis z veliko znanostjo in s svojim talentom izvrstno podajala. Kakor smo letos že pisali, bo letos Bette Davis igrala v novem velikem filmu »Juarez« kot partnerica Paula Munija.

Kaj pa drugi zvezdniki?

Tudi Akin Taniro ima za sabo zelo pisano preteklost. Svoje dni je bil član Hudožestvenega gledališča. Z njimi je prišel tudi v Ameriko. Tu so postali pozorni nanj filmski strokovnjaki, ki so kaj kmalu spoznali njegove sposobnosti in ga angažirali. Danes igra Tanirov po večini karakterne vloge.

Olimp Bradna je nastopila s svojimi starši vred v neki cirkuški točki. Svet je postal pozoren na njo zaradi njenih spretnosti, pa tudi zaradi njene izredne lepote. O njej se je dosti pisalo in govorilo, kar ji je vse pripomoglo do filma.

Iz vrstic, ki smo jih prinašali, je pač lahko razvideti, da je pot do uspeha in slave na filmskem platnu včasih zelo enostavna, včasih pa na porna in težka. Dejstvo pa je, da lahko postane filmski igralec tudi tisti, ki nima talenta. Ali, pravi umetnik pa je in ostane samo tisti, za katerega pomeni vsako predvajanje pred filmsko kamero veliko doživetje, ki je prežet z notranjim podoživljanjem osebnosti, ki jo igra, ter samo oni, ki se ne briga za laskavo kritiko in za katerega je reklama deveta briga.

V nekem razgovoru je slavni filmski igralec Paul Muni (kreator Zolaja in Pasteurja)

izjavil: »Vsako igralčevo podajanje je rezultat dolgega in naporega študiranja in podoživljanja. Samo lahkomišelniki lahko govorijo, da je ustvarjanje plod inspiracije; kajti ustvarjanje, to se pravi podajanje vsake osebnosti, je težko in predvsem odgovorno delo. Zame je ustvarjanje vloge neke vrste misterij, oživljanje mrtvega bitja.«

f. Paul Muni se vrača h gledališču. Iz Hollywooda javljajo, da se vrača znani filmski igralec Paul Muni, ki je začel svojo kariero na deskah, in sicer na židovskem jeziku, znova na deske. Muni bo igral vso zimo na nekem newyorškem gledališču delo znanega ameriškega dramatika N. Andersena.

f. Shirley Temple bo prvičkrat v svoji karieri nastopila v radiu. Za ta nastop bo dobila 35.000 dolarjev honorarja (2.500.000 din). Cisti dobiček je namenjen za fond nezaposlenih igralcev.

f. »Zvodnice«. »Najduhovitejša Američanka« Elsa Maxwell, kakor ji pravijo, je napisala dialoge za veliki kozmopolitični slagerski film »Zvodnice«, ki v duhovitem stilu in napetem dejanju niza in razpleta vrsto polnih in vedrih dogodkov.

f. Shirley Temple v »Modri ptici«. Maeterlinckov znani roman »Modro ptico«, za katero si je svoječasnno kupil pravico snimanja Walt Disney, je sedaj posnet za film s Shirley Temple. V tem filmu je mala Shirley prvič dobila »filmskega brata«.

SYBILLE SCHMITZ (UFA)

f. »Hollywood«. Svečani premieri filma Hollywood so prisostvovali vsi vidnejši zvezdniki filmske metropole. Najnižja vstopnica je veljala 11 dolarjev (okoli 7000 din).

Francoski pisatelj o filmu

KRIZA GLEDALIŠCA JE BOLJ TRGOVSKE KAKOR UMETNISKE NARAVE

Znani francoski pisec komedij »Topaze« in »Marius« Marcel Pagnol se je docela posvetil filmu ter je začel snemati filme celo v svojih ateljejih. Vse filme zamisli sam, enako pa jih tudi sam zrežira ter jim napiše dialoge. Pagnol je napisal naslednje zanimive ugotovitve o filmu in gledališču:

»Nobena umetnost ne more umreti, nikak družveni prevrat, nikakšna katastrofa, tudi geološka, ne more uničiti niti Edipa niti Cyranoja. Vendar pa je tako, da tudi umetnost potrebuje za svoje uresni-

čenje in za razširjenje podporo trgovine — pa recimo, da je trgovska stran umetnosti nekakšno gnojilo, od katerega živi svet, ali prav od uspeha te trgovske plati umetnosti zavisi tudi po navadi moč umetnosti. Ko govorim o umiranju gledališča, hočem vedno povedati, da umira trgovska plat gledališča. Namesto tega procvita trgovska stran zvočnega filma, a uspeh te trgovske strani hrani novo umetnost, ki ima bogato in neizrabljeno polje ustvarjanja. Kriza gledališča zatorej ni toliko umetniške kakor trgovske narave.«

Prvi naši filmi bodo posneti v Madžarski

Po več neuspešnih poizkusih, da bi se organizirala jugoslovanska filmska produkcija, je sedaj filmski igralec Svetislav Petrovič začel, kakor smo že pisali, z akcijo, da se napravi nekaj prvih filmov v domačem jeziku.

Svetislav Petrovič se je že domenil z madžarskimi filmskimi producenti, da bi oni izdelali film v srbsko-hrvatskem jeziku, ki bi pa istočasno dobil svojo madžarsko paralelko. V

Jugoslaviji se bo ustanovila posebna finančna družba, ki bo zamisel podpirala. V filmu bi nastopili tudi naši gledališki igralci. Snemanje prvega takšnega filma se bo kmalu začelo. Kakor javljajo iz Budimpešte, so Petrovičevu zamisel sprejeli v Madžarski z odprtimi rokami. Če se bo zadeva realizirala, se bo Svetislav Petrovič obrnil na naše književnike za dobre filmske rokopise.

šli pokonci. Nad odprtino sta se sklanjala dva zbegana obraza; brezdvomno sta tovariša izpustila vrv. Stanko se ni mogel znati. Misel na smrt mu je spreletela glavo.

Ali dno, tista temna skala je bila tik pod njim. Bližal se ji je z blazno naglico. Pošastna pečina je prihajala vedno bliže.

Še pet metrov, štiri, tri... Stanko je zamižal. Zdaj pride najhuje. Nekaka omotica se ga je lotila, ni se zavedal več, kaj se godi.

Vzdramil se je šele ob rahlem sunku. Ali je mogoče? Na trdnih tleh, brez neizgode. Potipal je okoli, stopil iz škafe po ozki kotanji. Ozrl se je navzgor. Brezdvomno — rešen je. Toda kako?

Zaklicali so mu naj stopi v škafo,

nato so ga, še vsega presenečenega potegnili navzgor. Tam je izvedel vso reč. Tovariša sta popustila vrv in ubil bi se bil, da ni priskočil vodnjakar in z golimi rokami oprijel za vrv. Posrečilo se mu je, da je zavrl škafo, pri tem pa si je možaka posnel vso kožo z dlani.

V šoli

Učitelj: Janko, ali spada konj v razred kopitarjev?

Šolar: Spada, gospod učitelj.

— A osel?

— Oslu pa so v vseh razredih.

Petrolej iz morskega dna so začeli pridobivati v Švedski.

Navadna moška ura se sestoji iz 165 različnih delov.

Obkrožajo jo gore, odete s snegom; na vznožju je raztreseno hribovje, gosto poraslo z drevjem in vinogradi. Vas je v cvetju, ponoči vriskajo fantje pod okni.

Tukaj pa nič. Vse je mrtvo, vsak hiti za svojim delom, mrk in vase pogreznjen. Le tu pa tam pride po cesti popotnik, s težko palico v roki, ves potan in utrujen. Zavije k prvi hiši, sede na prag in poprosi za kozarec vode. Pove kaj o svetu, potem pa se dvigne in odide po cesti. Morda priropota kakšen voz po prašni cesti, stisnjeni med bodičastimi grmičjem; zgoraj dremlje voznik in konji gredo sami brezmiselno skozi vas.

Stari Kólar, Markov oče se je vživel v to zemljo. Ni več mislil na gore, na skalovje in temne gozdove. To misel je bilo treba ubiti, čeprav mu je bilo večkrat hudo. Ženo ima in otroke, za katere je treba ustvariti nov svet; saj zemlja je plodna in rodi.

Ravnina...

IGOR SAMOROD

Kólarjev Marko se je naslonil na ograjo in s pogledom spreletel okoli. Kakor daleč je seglo oko, ravan in zopet ista ravan, tja do neskončnosti, ena sama misel... Tu pa tam drobna naselbina, okrog pa nekaj jablan in grmičevja. Ob cesti vrsta hiš, drobnih in v tla potlačenih, zgrajenih za prvo silo, kakor da se mislijo njih prebivalci že jutri dvigniti in oditi dalje... Od vseh strani so prišli ljudje in se ustavili, morda da se za trenutek odpočijejo. Najbrž niso mislili, da se bodo tukaj dolgo mudili, ob prvi priliki so se nameravali potegniti dalje. — Toda ostali so; kajti zemlja je rodovitna.

Prišla je pomlad in ga vznemirjala. Ta enolična ravnina ga je dražila do skrajnosti in sit je bil tega pokojnega in trudnega polja... Zasanjal je... Njegova domovina je daleč od tod, vsa drugačna in veselejša.

Domov...

Tinko Marec.

Tistega dne je ob cesti postal...

Bela je cesta

Kakor nevesta —

je malhar dejal.

»O, domovina,

da sem le v tebi,

mirno, lahko bom zaspal.«

Potlej v jarek kraj ceste je stopil,

stopil je v blato in prah:

»Saj to je moj dom,

moj dom je in jaz bom ležal!«

»Glej ga, razbojnika v jarku

kraj ceste bi umiral!«

Tako so dejali ljudje.

In malhar jim je pokazal rok:

»Poglejte, možje,

Toda Marko ni mislil tako. Vleklo ga je nazaj. Pred očmi so se mu vrstili dogodki iz mladih let. Kamen se je odtrgal visoko v gorah, zmajal in odkrušil še mnogo drugih in se z njimi zakotalil v dolino; ljudje so bežali iz vasi ob vznožju, ko je prihrumel ta peklenski plaz v dolino, puščajoč za seboj samo razdejavanje in smrt.

Misel na gore je vstajala v njem in ga osvajala. Oče ga je odvrčal od te misli in mu pravil o ciganu, ki se je pred leti naselil na vasi, tam na drugem koncu. V začetku ni vzdržal, prva pomlad ga je vzela. Zapahnil je duri in z nočjo izginil. Mislili so, da se ne bo več vrnil. A se je. Nato pa je začel delati, kakor da se ni nič zgodilo. Zdaj sta pretekli že dve leti, ko se ni ganil nikamor. Včasih vzame gosli v roke in tedaj vaščani vedo, da ga kliče svet, nemirno življenje...

(Konec prihodnjič.)

roké in obraz mi pogleda, potlej povejte: Kje je moj dom? Tako so dejali možje: »Bog ve, tvoj dom ni v jarku kraj ceste!« Dolgo zaman se po njih je oziral: »Na tujem, brat, vendar umiral ne bom. Tako so mi tamkaj dejali: Gradil si, možak, sedaj pojdi, tja pojdi, kjer ti je krov! In pustil sem kládivo, pustil sem rov. »Tu,« pokazali so »pojdi domov!« »Da bi umrl, še to ne pusté.« Bela je cesta, tvoja nevesta,« so rekli ljudje. »Kam bi, povejte mi šel umret?« »Pojdi po cesti, delaj po vesti, da boš lahko kje umrl!« »Je-li resnica kar ste dejali? Je-li pravica, da pokazali ste mi naprej?« »Sam si postiljal, Zdaj še sam glej!« Zakaj postava delavcem je taka: drugim boš točil vino mladosti, drugim boš točil vino mladosti, sam pa starosti pelin boš popil. Malhar je vzdihnil, ni vstal: »To domovina je moja, ljudje!«

Enačba

Vladko Kos

$(a - b) + (c - d) + (e - f) + (g - h) + (i - j) = X$
a = junak iz Londonovega romana »Roman treh src«; b = otok ob angleški obali; c = raztelesovalec; d = prvina; e = vodnik letala; f = ograja; g = obzor; h = šivanje; i = del telesa; X = človeško telo.

Zanimivosti

Velesile v ognju in njih premoč

Angleško-francoski imperij v primeri s površino in prebivalstvom Velike Nemčije

Prava in dejanska izredno velika moč evropske celine se kaže, če pogledamo ogromno razsežnost njenega koloniziranega ozemlja. Odklepi Rusijo so evropske države Anglija, Francija, Italija, Belgija, Holandska, Portugalska in Španija pritegnile k matični državi blizu 38 milijonov km² kolonij in mandatnih ozemelj. Dočim štejejo vse matične kolonije države v Evropi skupaj na prostoru 2,26 milijona km² okrog 177 milijonov ljudi, biva na 20krat večjem njihovem kolonialnem posestvu nad 607 milijonov človeštva!

Še krepkeje stopa moč in vladajoča sila Evrope v ospredje če primerjamo številčno razmerje glavnih zdaj vojujočih se velesil, Velike Britanije, Francije in Velike Nemčije. Slednja je imela do svetovne vojne kolonialno posest, kjer je na prostoru 2,9 km² bivalo 16 milijonov ljudi. Z izjemo Afrike so bile nemške kolonije raztresene daleč od domovine v tihooceanskega otočja. Imperij Velike Britanije nasprotno je na vseh celinah sveta imel razsežne kolonije v izmeri 34,75 km² s 467 milijoni ljudi! To se pravi, na vsakega Angleža pride skoro deset domačinov iz kolonij, po razsežnosti se pa matična angleška zemlja v Evropi v primerjavi s kolonijami kar izgubi.

Francija premore 10,85 km² kolonij in mandatnih zemelj s 63 milijonov prebivalcev. Dočim tvori angleško prebivalstvo v primeri s kolonijami le 10% ljudi, doseže Francija v Evropi 66% svojega kolonialnega prebivalstva. V sedanji vojni tesno povezani velesili ob Kanalu razpolagata tedaj s svetovnim prostorom 45,60 km² in imperijem, v katerem biva nad 530 milijonov ljudi. Skupaj z evropskim prebivalstvom štejeta angleški in francoski imperiji.

— Hej, oče, pravi da je prišel plačat račun in ne terjati!

Kilogram surovega masla oddaja 7000 kalorij, je najredilnejša hrana. Novata plast varuje London pred po-
trest.

Večina slavnih mož je bila zadnja ali predzadnja po rodu v številnih družinah, tako: Julij Cezar, Abraham Lincoln, Napoleon, Shakespeare, Nelson, Bernard Shaw, Washington, maršal Foch itd. Največ lepotičnih sredstev porabijo Nemci.

Angleški dramatik Shakespeare je napisal 16 komedij, 11 tragedij in 10 zgodovinskih iger.

General Lad. Sikorski

Osebnost generala Sikorskega, predsednika poljske vlade v Franciji, označuje trojna smer delovanja: je vojak, ki je zmagoval v vojni z boljševiki, politik, ki je poskušal konsolidirati mlado poljsko državo v časih težke mednarodne krize, pisatelj strokovnih vojaških knjig in novinar nenavadnih kvalit.

Sikorski je po rodu iz Galicije, studiral je na politehniko v Lvovu in se že kot student dejstvoval v tajnih poljskih revolucionarnih organizacijah za osvoboditev Poljske. V predvojni letih je srečal Pilsudskega in se kmalu po začetku vojne pridružil njegovim legionarjem. Leta 1919. je bil že general in poveljnik prve armije. Na čelu tretje armije je leta 1920. premagal Budenijevce Ruse. Ta sijajni uspeh ga je dvignil med prve poljske generale. Od tedaj je tudi v tesnem prijateljstvu s francoskim generalom Weygandom in drugim vojaškimi voditelji Francije.

Sikorski je postal 1921. šef generalnega štaba, naslednje leto predsednik ministrskega sveta in vojni minister. Po umoru predsednika republike Narutowicza pa do državnega nadzornika Pilsudskega je opravljal težke državniške posle pri konsolidaciji mlade poljske države. Z nastopom Pilsudskega se začne za Sikorskega nova doba političnega delovanja, ko je prešel zaradi političnih metod Pilsudskega in njegove policije v opozicijo in je moral Sikorski v tujino. Več kot deset let se je odtegnil političnemu delovanju in živel je privatno. V teh letih, ko je prebival v svoji hiši Ujazdowski, je napisal tri znamenite knjige: »Rusko-poljski boji 1920« s predgovorom generala Focha; »Mirovni problem«, ki je napisal uvod Painlevé in »Moderna vojna« z uvodom maršala Pétaina.

Najnovejši politični dogodki, ki so sledili preorientaciji poljske zunanje politike, so izražali generala Sikorskega spet v javno življenje. Kot predsednik poljske vlade v emigraciji je prevzel bodočo usodo domovine v svoje roke.

perij nad 654 milijonov ljudi, daleč nad četrtino vsega človeštva!

Nemčija je s priključkom Avstrije štela 79 milijonov prebivalcev. S povečanjem življenjskega prostora po razpadu Češkoslovaške in Poljske ima Velika Nemčija nad 800.000 km² razsežnosti ter 108 milijonov ljudi. Po svojem prostoru, na katerem biva zdaj nad 30 milijonov Slovanov, je Velika Nemčija tedaj 43 krat manjša od angleškega imperija, francoski imperij jo po prostoru presega več ko 14krat. Glede na prebivalstvo pride na vsakega Nemca brez Slovanov v tretjem rajhu 65 ljudi angleškega ali 1 in tretjina človeka francoskega imperija. Skupno ima vsak Nemec v rajhu v sedanji vojni proti sebi 67 ljudi angleško-francoskega imperija ali na vsak milijon Nemcev pride skoro toliko milijonov ljudi angleško-francoskega imperija, kolikor šteje sedanja Velika Nemčija skupaj neslovanskega prebivalstva!

Tako številčno razmerje! Seveda je pravo težišče sedanje vojne v gospodarskem ozadju, kjer igrajo surovine velevažno vlogo. Tu sta imperialni sili Anglije in Francije v še mnogo boljšem razmerju kakor glede površine in prebivalstva.

Tri velesile v številkah

Vsaka figura predstavlja 10 milijonov ljudi. Prva na levi je zastava Velike Britanije z označenimi figuricami njenega evropskega prebivalstva kolonialnega imperija. Na desni sledi v istem zaporedju doma in v imperiju prebivalstvo Francije, spodaj je številčno razmerje Velike Nemčije s prisvojenim prebivalstvom ČSR in Poljske.

Diplomatki na konkurenčnem poslu

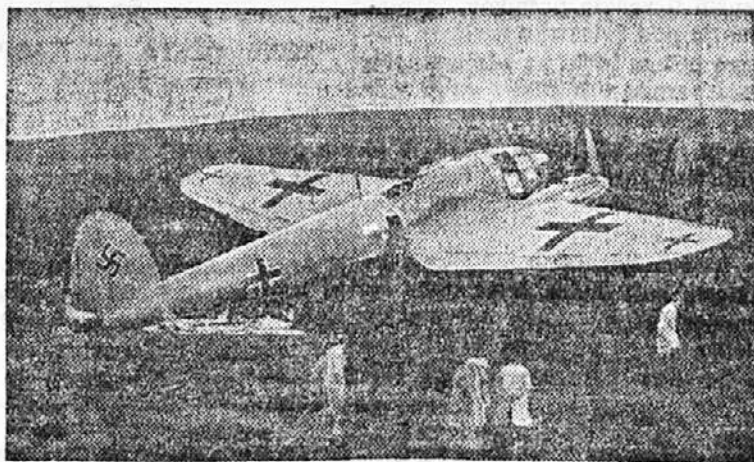
Gospa Kolontajeva, ruski poslanik v Stockholmu, je dobila v diplomatski službi tovarišico Eugene J. Harrimanovo, ki je nastopila nedavno poslaniško mesto Zedinjenih držav v Oslu.

Eugene J. Harriman je začela kariero kot pianistka. Tedaj se je poročila z uglednim ameriškim finančnim strokovnjakom, Jimom Harrimanom. Njen bogati mož je kmalu umrl; celokupno poslovanje je prevzela žena. Med svetovno vojno je bila gospa Harrimanova članica industrijskega odseka odbora USA. Kasneje je postala načelnica Rdečega

križa, po vojni pa predsednica ženskega demokratskega kluba in član izvršnega odbora stranke.

Vstopila je v politiko, napisala knjigo »Od pianina do politike«. Zdaj je prišla za poslanika v Oslo, kjer je bil njen prvi korak posredovanje v primeru zaplenjene ladje »City of Flint«. Njena zasluga je, da so Norvežani internirali nemško posadko, ladjo pa izročili Američanom. Ruski poslanik, ga. Kolontajeva, je sicer protestirala, hoteč, da bi Nemci še dalje upravljali parnik, toda Harrimanova je zmagala.

Nemški bombnik strmoglavljen na Škotskem

Po napadu na angleško vojno mornarico v Firth of Fortu so nemški bombniki leteli nad škotskim ozemljem. Pri tem je bilo eno nemško letalo sestreljeno in se je vse preluknjano zrušilo na zemljo. Pilot in dva spremljevalca so obležali mrtvi.

29,000.000 prašičev proti blokadi

Nemčija in Rusija sta sklenili trgovinsko pogodbo, v kateri zavzema milijon ton krme največjo dobavo te vrste v zgodovini narodov. Glavni delež te dobave odpade na ječmen za krmo živine. Že pred vojno je dobavljala Rusija mnogo žitne krme Nemčiji, to pot pa gre za 20 milijonov meterskih stotov, 7000 polnih vagonov ječmena, ali 150 tovornih vlakov po 50 vagonov.

V Nemčiji je 29 milijonov prascev, ki jim pa manjka pod kožo debelega sala.

Nemški svinjaki niso bili še nikoli tako polni kakor so zdaj. Toda, pujski so pravi gospodje. Pitajo jih, da je veselje. V Nemčiji sami so dvignili produkcijo krme na 80%. Preostanek krme bodo uvozili, tako da bo vsak zavaljenec prišel na trg s težino dveh do treh metrskih stotov. Dovoz krme bo zadostil za pičo dveh milijonov prascev, ki naj bodo najboljše zagotovilo, da Nemčiji kljub angleški blokadi ne bo zmanjkalo mesa.

Če kaže barometer na »viharno«

Mister Gregory Hill, ki je imel samotno hišico na Long Islandu, je že meseca čakal na barometer, ki ga je naročil pri neki newyorški firmi. Nekega brezoblačnega jesenskega dne pa je naročilo le prišlo.

Ponosen je vzel Hill barometer iz paketa. Bil je prvovrstno delo, toda na veliko začudenje je kazal na »viharno«, če-

prav je jadrlo sonce po brezoblačnem nebu. Hill je trkal na barometer, ga stresal, toda kazalec je trmoglavo čepel na pesimistični viharjni zarezi. Mož se je vsedel, napisal trdko robustno pritožbo, češ da so ga potegnili. Ko je hitel na pošto, je nenadoma nastal silovit vrtnec. Presenečen se je Hill vrnil domov, ni našel več svoje hišice. Vihar jo je bil z barometrom vred odnesel...

Predsednik Tiso Stalinu

Novi predsednik slovaške republike bo dobival 250.000 slovaških kron na leto. Za izdatke njegovega urada je določenih milijon

kron. Ob 22letnici ruske revolucije je poslal monsignor dr. Tiso Stalinu prisrčne čestitke, vlada je pa na delu, da se uvedejo čim tesnejši odnosi z Moskvjo.

Vojna nese ...

Velike industrije so imele od svetovne vojne masne dobičke. Tako je Kruppova tovarna imela l. 1913 510 milijonov din, na kraju l. 1914 že 1,290.000.000 din čistega dobička. Ameriška družba »Airon end Stil Ko« je imela 1915 čistega dobička 56 milijonov din, ko je vstopila Amerika v vojno pa 145 milijonov din dobička. Angleško-perzijska petrolejska družba je zabeležila 1914 8 milijonov din dobička, l. 1919 pa že 604 milijonov din. Družba »Kurto« na Francoskem je spravila 1914 leta 156 milijonov din, l. 1916 pa 355 milijonov din čistega dobička.

Žrtve Nemčije 1919

Po zlomu na kraju svetovne vojne je morala Nemčija na mirovni diktat izročiti zaveznikom odnosno uničiti 14.014 letal, 27.705 motorjev, 4 obalne vojne ladje, 26 velikih bojnih ladij, 19 manjših križark, 21 šolskih in drugih specialnih ladij, 83 torpedovk, 315 podmornic, 37.000 ton smodnika, 6 milijonov pušk, 107.000 strojnih pušk, 83.000 topov in metalcev min, 38.750.000 izgotovljenih granat, 332.000 ton neizdelane artiljerijske municije, 16.500.000 bomb in tudi 473.000.000 nabojev za puške.

Donos francoskih kolonij

Francoski kolonialni minister Georges Mandel je nedavno izjavil, da so francoske kolonije dale matični zemlji v svetovni vojni 3.441.000 ton najrazličnejšega blaga. Od letošnje žetve bo pa prišlo v Francijo iz njenih kolonij 1.600.000 žitaric, 1.100.000 olja, 800.000 ton drv, premoga, kavčuka, mesa, čaja, ruma itd., torej v enem samem letu več kakor vsa štiri leta svetovne vojne. Tudi vojaštva je bilo v francoskih kolonijah v zadnjih dveh mesecih mobiliziranega več kakor vso svetovno vojno skupaj. Minister je naglasil, da se je v kolonijah prijavilo samo zato toliko prostovoljcev, ker so »Nemci širili v svet teorijo o zamorski manjvrednosti«.

Fritz von Thyssen

najuglednejši nemški veleindustrialec, ki se je med prvimi prijavil k narodni socialistični stranki. Po zasedbi Poruhrja so ga francoske oblasti zaradi odpornega zadržanja zaprle.

Zdaj je lastnik nemške jeklene veleindustrije pobegnil iz rajha v Švico. Izjavil je, da je moral iz Nemčije, ker je odločen nasprotnik sodanje vojne in političnega stanja v državi.

Črnci bi radi postali belci

S hormonsko terapijo je nek ameriški biolog »obelil« pet črncev

V Ameriki živi na milijone črncev. Med njimi in belci zija globok prepad. Čestokrat pride do hudih spopadov med obema plemenoma. Črnci, ki sicer po svoji delazmožnosti in prirodnih inteligenci privlačijo ne manjše pozornosti, vladajoča kasta. Kljub temu se vedno »vrednotijo« v tihim, neizpolnjenem zveju na belce, ki so nasproti belcem še vedno »vrednotijo«. Kljub temu se vedno »vrednotijo« v tihim, neizpolnjenem zveju na belce, ki so nasproti belcem še vedno »vrednotijo«.

kri, od koder se enakomerno razdeljujejo po vsem organizmu. Odtod bomo tudi lažje razumeli poskuse, ki so jih napravili nekateri biologi in zdravniki.

Znanstveniki so nekaterim sesalcem odvzeli hormone ter jih vbrizgali ribam. Posledice so bile presenetljive: iz navadnih sivkastih in belkastih zaničnih ribic so postale znenada zlate ribice. Toda že čez nekaj ur je zlata barva izginila. Ribe so nevtalizirale vbrizgane hormone sesalcev. Podobne poskuse so napravili tudi z žabami. Na ta način so znanstveniki dokazali, da je mogoče s tujiimi hormoni spremeniti barvo živih bitij.

Od tod pa do človeka je samo korak in le vprašanje časa, kdaj se bodo biologi in zdravniki lotili tudi tega »izpreminja-

nja«. Znano je, da je črna polt črncev posledica hormonskega sestava, ki je različen od sestava belcev. Če bi uspelo z injekcijami izpremeniti sestavo hormonov pri črncih tako, da bi dobila značilnosti hormonske sestave belca, bi moral postati črnci prej ali slej bele polti.

Iz Amerike poročajo sedaj o presenetljivem izsledku nekega biologa. S hormonsko terapijo mu je uspelo, da je petim črncem »obelil« kožo. Po štirideskem poskusu je postajala njih koža z vsakim dnem jasnejša, ostal pa ji je rjavkast oz. rumenkast nadih. Toda znanstveniki, ki se pečejo s temi poskusi, so trdno prepričani, da jim bo z nadaljnjim raziskovanjem hormonskih sestavov uspelo odkriti način, kako iz črnca napraviti belca.

Raznobarvne diplomatske knjige

ODKOD IZVIRA OZNAČBA »BELA, MODRA, RUMENA KNJIGA«?

Čestokrat beremo o »belih«, »modrih« in podobnih knjigah ter vemo, da so to nekeke zbirke aktov, ki jih izdajajo posamezne vlade. Dejansko tu niti ne gre za knjige v pravem pomenu besede. V Nemčiji n. pr. že od leta 1876 označujejo z imenom »bela knjiga« zbirke poročil o zunanji politiki, ki jih objavlja nemška vlada o diplomatskih razgovorih s tujiimi državami. Ti spisi in akti se namreč vlagajo v bel omot ali mapo. Podobnega postopka se poslužujejo tudi drugi narodi, pa je tako v mednarodni politiki nastal pojem »bele«, »modre«, »rumene« itd. knjige, ki dejansko predstavljajo zbirko diplomatskih spisov. Ta označba izvira prav za prav iz Anglije, kjer so take diplomatske spise spravljali v modro

mapo ter so jih imenovali »modra knjiga«. Prva »modra knjiga« je izšla 1624 leta. Odtlej se v Angliji imenujejo vsi objavljeni diplomatski spisi zunanega ministrstva ter zastopnikov Anglije v tuji ni »modra knjiga«. Vsaka država ima za svoje objavljene diplomatske spise drugačno barvo omota oz. mape. V Franciji se zbirke diplomatskih aktov imenujejo »rumena knjiga«. Mapo iste barve uporabljajo tudi Kitajski. Tri države imajo »rdeče knjige«, in sicer Španija, USA in Turčija. Italija in Romunska imata »zelenelene knjige«, dočim imata Japonska in Belgija »sive«. Nizozemska pa ima »oranžne knjige«, čijih barva spominja na zgodovinsko nizozemsko dinastijo Oran.

Italijanski napor v Albaniji

V ALBANIJI SI GRADI ITALIJA VAŽNO STRATEGIČNO IN GOSPODARSKO OPO-
RISCE NA BALKANU

Odkar je Albanija zasedla Albanijo ter z njo dobila važno oporišče na Balkanu, poseba tej, prej tako zanemarjeni deželi, največjo pozornost. Izdelan je podoben načrt o popolni reorganizaciji ter obnovi

raznih surovin. Mimo tega pa nudi Albanija tudi znatno možnost kolonizacije, zlasti ko bodo urejene komunikacije ter zgrajene ceste. Poglavitno bogastvo pa tvorijo rudniki, zlasti železni, čijih sedanja letna produkcija rude znaša okoli 20 milijonov ton rude. Z izpolnitvijo, ki jo napoveduje predmetni načrt, bo mogla Albanija kriti sama glavno italijansko potrošnjo jekla. Proizvodnja železne rude se bo po načrtu dvignila do konca 1941 za pol milijona ton, z vsakim naslednjim letom pa znova za pol milijona. Surove rude bo Italija letno uvažala iz Albanije le okoli 1 milijona ton, vsa ostala ruda bo predelana v Albaniji v jeklo. V ta namen je pričela graditi Italija v Albaniji velike jeklarne. Poleg železa sta važni tudi medeni pirit in krom. Proizvodnja pirita znaša 5 milijonov ton letno, od italijanske okupacije se je že zvišala za 50.000 ton.

Na jugu Albanije so strokovnjaki našli na precejšnje vrelce nafte. V teku so pripravljala dela za dobivanje nafte. Mimo tega računajo, da bodo našli tudi znatna ležišča premoga. Posebno pozornost posveča italijanska uprava izsuševanju močvirij. Na ta način bo pridobljene nad 20.000 ha nove plodne zemlje, ki jo namerava Italija kolonizirati s svojimi ljudmi. Doslej so izsušili že okoli 10.000 ha zemlje, ki je sedaj izvrstna za razne kulture, zlasti za žito, oljna semena in gojitev sviloprejk. Severni predeli Albanije so gozdni in tu je Italija uredila že nekaj postojank za pridobivanje celuloze. Zanimivo je, da je bila poleg tega zgrajena tudi že moderna sladkorna tovarna, ki je že letos prinesla svoje prve plodove.

MARŠAL BADOGLIO

Albanije. Načrt je izdelan z dveh vidikov: strateškega in gospodarskega. Pod vodstvom maršala Badoglija se zlasti urejajo, utrjujejo ter modernizirajo albanške luke in pristanišča.

Kljub neorganiziranemu stanju, v katerem je Italija našla Albanijo, pa pomeni Albanija za Italijo važen in bogat vir

„K o m i s“

Kdo ga ne pozna? Vsak naš kmetski fant, ki je odslužil svoj kadrski rok. Beseda je že precej stara. Omenja jo že dopis iz Strasburga leta 1522, kjer pravi vojno poročilo, da je bilo taboru francoskega kralja dodeljenih »12.000 komisnih hlebov«. V nekem nemškem spisu od 1602 se z besedo »komis« označuje vse, kar je bilo razdeljeno med vojake. Verjetno je, da etimološko izhaja beseda »komis« iz latinske besede comittere, ki pomeni oddati, dodati. Iz nje menda izhaja tudi današnji »komis«, ki je tako slaven in dobi ob njegovem zvoku vsakdo takojšnjo predstavo vojske in vojne.

Poglavitno paznjo pa posveča Italija gradnji modernih komunikacij, zlasti cest. Doslej je bilo zgrajenih cest v skupni dolžini 1000 km, v gradnji pa je nadaljnjih 1000 km. Glavno pogonsko silo dobavljajo velike hidrocentrale. Kljub temu, da se vrši celotna reorganizacija Albanije z modernimi pripomočki, je pri vseh delih zaposlenih okoli 30.000 italijanskih delavcev, mimo njih pa seveda ogromno število Albancev, ki naravnost strmijo, ko se v tako naglem tempu modernizira njih domovina.

PISANA ŠKOTSKA SUKNJA

Malokateri narod je tako ponosen na svoje tradicije in narodno nošo kot vprav Škoti. Zelo težko so se zato odrekli suknjiščem, ki so jih nosili njihovi vojaki. Na Škotskem je namreč izšla naredba, da morajo nositi vojaki namesto pisanih suknj karirane hlače. Suknje škotskih vojakov izvirajo že iz 17. stoletja. V dobi Jurija IV. sta bila suknja in bluza iz enega komada blaga. Za Marijo Stuart pa sta se suknja in jopič odvojila. Takrat so bile uvedene tudi dolge nogavice do kolen, kapa pa je dobila orlovo pero. Taka uniforma je bila prvič prepovedana že ob uporabi 1745, dovoljena pa spet 1782. Razne barve, ki so krasile škotsko uniformo so imele poseben pomen ter so označevale poedina plemena in bratstva na Škotskem. Podoba je, da bo vprav v tej vojni konec te slavne škotske tradicije.

Poln meh za smeh

Zdravnik in zdravila

Zdravnik svoji pacientki:
»Priporočam vam, da se čimprej omožite, pa boste ozdravela.«
Gospodična Barbka: »Pa, gospod doktor, me ne bi hoteli za ženo?«
Zdravnik: »Mi zdravniki predpisujemo zdravila, sami pa jih ne zauživamo!«

Sodnikova lovska latinščina

Sodni svetnik Paragrafovič se je vračal z večjega lova. Prijatelji so vprašali, koliko zajcev je bil obsodil na smrt.
»Okoli dvajset,« je dejal svetnik, »toda vsi so bili pomiloščeni.«

Sodobni mušketirji

Po daljšem času so se v gostilni sešli trije prijatelji. Pa vpraša prvi drugega:
»No, kako si zadovoljen v zakonskem stanu?«

»Prav za prav se nimam kaj hudega pritožiti, moja žena je zelo uvidevna in dobrotljiva. Včeraj mi je pomagala pomivati posodo, v soboto pa sva celo skupaj drgnila parket.«

Moderni humanizem

Pred nedavnim je bil v Padovi kongres italijanskih pedagogov, ki se je pečal z vprašanjem, kako na italijanskih srednjih šolah utemeljiti in uveljaviti vzgojo in izobrazbo, ki so jo italijanski pedagogi proglasili za »moderne humanizem«. Italijanska srednja šola, ki jo pravkar reformirajo, sloni na načelu in zahtevi, da mora imeti italijanska inteligentna humanistično izobrazbo ter mora poznati iz originalov latinske klasike. — Vprašanje pa je, kako to humanistično izobrazbo spraviti v sklad z moderno znanstveno vzgojo. Kongres je posebno razpravljalo o vprašanju, ali je sploh mogoča humanistična izobrazba brez znanja grškega jezika in grške literature. Znano je, da je rancoski filozof Renan in z njim mnogi drugi znanstveniki trdili, da resnična humanistična izobrazba brez znanja grščine ni mogoča, ker je latinska kultura sekundarna, izhajajoča iz grške kulture. Vendar pa je na drugi strani nepobitno, da ima tudi latinska kultura svoje prvobitne elemente ter je bila mnogo ekspanzivnejša kot grška kultura, ki je bila zibel latinske.

Mimo tega se je kongres v Padovi pečal z vprašanjem, kako v »moderne humanizem« vse one sestavine, ki so se v moderni civilizaciji spojile z antičnimi sestavinami. V Italiji posebno poudarjajo včlenitev telesne vzgoje v splošno izobrazbo nove italijanske generacije. Mimo tega je kongres poudaril pozitivitev religiozne vzgoje in naposled postavil zahtevo, da je treba novim generacijam vcepiti spoštovanje do fizičnega dela in priznanje njegovega človeškega in moralnega pomena. V tem smislu je tudi napisal italijanski prosvetni minister Bottai v predgovoru k smer-nicam, ki uravnavajo sedanjo italijansko šolstvo. Naslednje: »Mogoča je, da ostane kovač tudi tak, ki čita Platona, mogoča je, da doseže pravico do spoštovanja, četudi kdo živi kot tovarni kot običajni delavec.«

Pogreb »miljenca ljubezni in svetlobe«

V Solnogradu je v Žitni ulici št. 9 stara hiša: Mozartov rojstni dom. Po ozkem stopnišču pridete v malo sobico v tretjem nadstropju. Tu je v največji skromnosti in bedi zgedel luč sveta tvorec »Figarojeve svatbe«, »Čarobne piščalke«, »Don Juana« in mnogih simfonij ter skladb. V tej mali sobici je nagnetenih mnogo spominov na »miljenca ljubezni in svetlobe« kot je Rihard Wagner imenoval Mozarta. Same brezpomembne stvari in stare drobnarije, pač pa med njimi nekaj dragocenih avtorjevih rokopisov. Posebno zanimiva je neka podoba, ki visi na zidu, preprežena s pajčevino. Neka stara francoska rezbarija, predstavljajoča pokopališki zid v ozadju. Na pokopališču se pomika pogrebni voz s kočijažem in rakvijo, za vozom po ves sključen šanta ostareli pes Pod rezbarijo je v kovino vdolben napis »Chaumois d'un pauvre« (Pogreb siromaka). Na ogal rezbarije pa je nezna-

na roka napisala »Tako je bil dne 6. decembra 1791 zvečer pokopan W. A. Mozart.«

Kdor pozna zgodovino Mozartovega življenja, ki je bilo pravcato pehanje skozi bedo in ponižanje, ve, da neznana roka, ki je na podobo pripisala omenjeni dostave, ni v ničemer grešila ter potvorila resnice. Mozartov pogreb je bil dejansko še siromašnejši kot pogreb, ki ga ponazarja starinska francoska rezbarija. Mozarta so zvečer 6. decembra l. 1791 prepeljali na dunajsko pokopališče brez slehernega spremstva, brez prijateljev, brez prisotnosti njegove ljubljene žene, ki je morala ostati v postelji hudo bolna. Slavnega skladatelja so pokopali na skupnem dunajskem pokopališču, brez časti, brez vsega, ko najbolj zavrnjenega siromaka in potepuha.

Ko je čez tedne ozdravela njegova vdova, je bila njena prva pot na pokopa-

lišče. Toda koliko je bilo njeno razočaranje. Nihče ji ni vedel povedati, kam so Mozarta pravzaprav pokopali. Niti grobar ni več tega vedel. Tako je torej pokopal veseli in lepi Dunaj svojega ljubljence in skladatelja skoraj tisoč glasbenih umetnin.

Šele čez leta so se Dunajčani zganili ter skušali najti pozemelske ostanke velikega glasbenega genija. Z merjenjem izkopanih lobanj so se nadejali najti lobanjo velikega mojstra. Našli so sicer neko lobanjo ter naredili iz nje bajko o Mozartovi lobanji, vendar pa za to ni bilo nobenih dokazov. Tako »hvaležni« Dunajčani še danes ne vedo za Mozartov grob in njegove zemeljske ostanke, ki so že zdavnaj postali »prah in pepel« nad katerim pa še danes sijejo umetnine, ki jih je Mozart v svoji glasbi in skladbah ter zlasti nekaterih operah poklonil človeštvu.

MALI OGLASI

ona

krije svoje potrebe pri nakupih plaščev, pletenih oblek, jopic, perila in scalnih plaščev, rokavic, nogavic, kakor tudi vseh modnih novosti pri

konfekcija
greta
maribor
grajski trg

HIŠO

v Mariboru, do 600.000 din v gotovini kupim. Ponudbe na ogl. oddelku »Večernika« pod »Kontabilnost«. 11483-2

HIŠO V MARIBORU
ali srednje posestvo v okolici takoj kupim v gotovini do 200.000. Ponudbe na oglasni oddelku »Večernika« pod »Resno«. 11484-2

NOVA HIŠA
se prodaja za 20.000. Polovico na obroke. Vprašati Hostejeva ulica. Zg. Radvanje, trgovina Šprah. 11489-2

KOT »SOPOSEST«
na polovico, se prodaja dvostanovniška hiša z vrtom, lepa, sončna, mirna lega, levi brež. Posebno prikladna za samostojno damo. Ponudbe pod »Soposest« na ogl. oddelku »Večernika«. 11502-2

OBCINSKA HIŠA
večje tipe naprodati na Jeronimovi cesti. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11536-2

NOVOZGRADBA
4 stanovanja, vsako soba in kuhinja, delavnica, vrt 42.000 din. — Dobričkanosna hiša, 8 stanovanj, vrt 200.000. — Kraina vila, 2 moderni stanovanja, pri parku 480.000. — Privrsta trgovska hiša z gospodarskim poslopijem in mazanem 155.000. — Lepo vinogradno posestvo blizu mesta, 8 orolov 180.000. — Posredovalnica »Rapid«, Gospod. 11555-2

HIŠA
novozidana, 4-stanovniška, naprodati. Cena din 62.000, vrta 720 m². Sp. Radvanjska cesta 50, Nova vas. 11564-2

STAVBENA PARCELA
vokal Jadranske in Marksove, zasajena in zgrajena. Ugodno naprodati. Pobrežje, Maribor, Nasipna 80 (nasprotni tovarni). 11591-2

VILA
dvostanovniška, 5 minut od obkrožnice, naprodati radi sebi. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11585-2

Prodaj

Hubertusi
MIRI PENIČ, Maribor, Vetrinjska 9

KROJAČI POZOR!
Prodaj delavnice vpeliano za promene in točki, zelo ugodno. Potrebno 1000 din takoj. Ponudbe na ogl. oddelku »Večernika« pod »Lahko s firmo«. 11538-4

KRAVA
v polnem času breja. Naprodati. Zrkovska 25. Pobrežje. 11457-4

OPRAVA ZA TRGOVINO
s steklenim poslopijem in poslopijem. Strossmajerjeva 33. Pobrežje. 11462-4

TRGOVINA
v Studenci naprodati. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11473-4

OTROŠKI VOZIČEK
dobro ohranjen, globok, po ugodni ceni naprodati. Vprašati v Korošči ulici 54. Prislov v ogl. oddelku »Večernika«. 11482-4

VRTNA MREŽA
večja količina, nova, poceni naprodati. Ob železnici 22. 11546-4

SPALNICA
šperana, po znižani ceni naprodati. A. Belak, mizarstvo. Frankopanova 23. 11507-4

JABOLČNIKA
več polovnjakov in novega in starega vina naprodati. Vino od 5 litrov naprej po 6.— in 7.— din za liter. Ipavic-Reichenberg, Košaki 62, Maribor. 11520-4

SMUČI
smuč, čevlje in hlače za deklico okoli 14. leta naprodati. Slomškov trg 6 (menza). 11523-4

ŠIVALNI STROJ
naprodati. Nova vas, Sp. Radvanjska 3. 11524-4

PISALNI STROJ
veliki model, skoraj nov, naprodati. Ponudbe pod »Mercedes« na ogl. oddelku »Večernika«. 11527-4

MLADI ZAKONCI!
Prodaj kuhinjo s celotno opremo in sobno pohištvo. — Studenci, Aleksandrova c. 33. trafika. 11558-4

GOSTILNA »BALKAN«
v Linhartovi ulici je naprodati Vprašati v Turnerjevi 26. 11561-4

PSA LISJAKA
1 leto starega, prodaj. Prisoi na 2. 11587-4

KOPALNA KAD
naprodati. Prisoi na 2. 11589-4

Stanovanje

STANOVANJE
dvosobno, parketirano, v Mai strovi 18-II se s 1. januarjem odda. Cena din 600. Na ogled med 14.—15. uro vsak dan. Oglasiti se v parteriu, desno. 11429-5

STANOVANJE
soba in kuhinja (soba s štedilnikom) oddam. Vprašati Tržaška cesta 1, biše. 11539-5

STANOVANJE
dvosobno, z vrtom in pritliklami oddam. Maribor, Ferko-va št. 11. 11545-5

STANOVANJE
velika kuhinja in soba, takoj oddam. Gubčeva 7, Pobrežje. 11547-5

2 ENOSOBNI STANOVANJ
in eno sobo s štedilnikom oddam. Frankopanova 14. 11450-5

NOVO STANOVANJE
oddam s 1. decembrom. Ptuljska cesta 54. 11452-5

PODSTREŠNO SOBO
s štedilnikom oddam takoj 1 ali dvema osebama brez otrok. Gosposvetska 14. Studenci. 11458-5

DVOJE STANOVANJ
2 sobi, čisto, mirno, sončno, zaprto poceni oddam s decembrom. Jadranska 53. 11460-5

STANOVANJE
soba in kuhinja, takoj oddam dvema osebama, Pobreška c. št. 21, blizu Magd. cerkve. 11475-5

volneni od . . . dn 339.
otroči od . . . » 129.
pri naprej

SOBO
s štedilnikom, čisto, oddam. Zg. Radvanjska cesta 97, zra-ven tovarne svile. 11459-5

STANOVANJE
soba in kuhinja, za 150 din takoj oddam. Studenci, Frankopanova ulica 4. 11477-5

PRITLIKNO STANOVANJE
dve sobi, sobica, kopalnica, pritlikline, takoj oddam. Marksova 3 (za Delavsko pekar-vo ob Tržaški cesti). Vprašati Tezno, Ptuljska c. 47. 11476-5

2 SOBI IN KUHINJO
oddam v novi hiši, Krčevina, Aleksandrova cesta. Vprašati v gostilni Žižek, Aleksandrova cesta 11, Krčevina. 11490-5

STANOVANJE
soba in kuhinja 180.—, kuhinja s kabinetom 100.—, Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11492-5

STANOVANJE

lepo, vse na novo renovirano. 4 sobe, soba za služkinjo, se odda takoj. Najemnina din 1000. Cvetlična 29. 11517-5

ENOSOBNO STANOVANJE
s kopalnico, kabinetom in vse mi pritliklinami se odda solidni stranki. Naslov v upravi. 11493-5

Oddam za 350 din lepo, zaprto.

SUHO STANOVANJE
Rapočeva 4, magdal. predmestje. 11498-5

OPREMLJENO SOBO
oddam dvema osebama. Poseben vhod. Frankopanova 41, bife. 11485-5

se priporoča in sprejema popravila

Julka Salamun
Maribor, Aleksandrova 10

Tam pila pri »Tolsti« sta »kurie« tri dni ga že Miha in Juri, čeprav sta doma vsi zeleni jezili na njiju se ženi. Pa pila sta Miha in Juri, ker v neki presrečni sta uri — ko trafil oba je dolgčas — v »Večerniku« brala oglaš: »Kdor hoče veselje užiti, kdor hoče se vinčka napiti, naj Miha bo ali pa Juri, brž k »Tolsti« se »kuri« požuri! To zgodbo naj vsak si oštir obesi v gostilni v okvir: če gostov želi si ves čas, v »Večerniku« naj dene oglaš!

STANOVANJE
kopalnica, takoj oddam. Bet-oddam. Mlinska ulica 32/II. 11535-5

STANOVANJE
sončna soba in kuhinja oddam. Masarykova 6, Spasovo selo, Pobrežje. 11508-5

STANOVANJE
soba in kuhinja, oddam. Pobreška cesta 38, Maribor. 11510-5

VEČJO SOBO
s kuhinjo oddam. Tezenska 19, Pobrežje. 11455-5

ODEJE
MIRI PENIČ, Maribor, Vetrinjska 9

živane, ročno delo od din 63.— klot odeje od . . . » 79.— pri naprej

DVOBNO STANOVANJE
s kopalnico oddam. Vprašati Klavnska ulica 5. 11501-5

STANOVANJE
2 sobi in kuhinja, oddam upokojencu ali državnemu uslužbencu. Ogledati od 11—12 ure Koroška cesta 41. 11521-5

KRASNO STANOVANJE
pri postajališču Tezno oddam Vprašati Ptuljska c. 33. 11553-5

STANOVANJE
2-sobno, sončno, v sredini mesta poceni oddam takoj s 1. decembrom. Ponudbe pod »Čisto« na oglasni oddelku »Večernika«. 11560-5

Topla pecila

nogavice, rokavice, in volno v veliki izbiri pri naša po ugodnih cenah

C. Büdefeldt

Maribor
Gospod. ul. 4—6

ENOSOBNO STANOVANJE
oddam mirni stranki. Najemnina 140 din. Studenci, Jurčičeva 20. 11539-5

STANOVANJE
enosobno 1. nadst. sončno in sobo s štedilnikom oddam. Mejna 22. 11563-5

STANOVANJE
soba in kuhinja, oddam. Glavni trg 4, trgovina. 11566-5

STANOVANJE
sončno, oddam. Zrkovska 35. Pobrežje. 11597-5

STANOVANJE
trisosobno oddam takoj. Prisoi na 2, za tovarno »Mirim«. 11588-5

STANOVANJE
dvosobno, kabinet, veranda, kopalnica, takoj oddam. Betnavska 65. 11594-5

Naznanilo otvorilve

Naznanjam cenj. občinstvu, da sem preselil svoj

brivsko frizerski salon za dame in gospode

v novo zgradbo v Meljski cesti št. 3. Zagotavljam cenj. dame in gospode, da bodo solidno in snažno postreženi

ter se priporočam

MEINEL-HEROLD
TIGRICE GLASIL. MARIBOR 1939

OPREMLJENO SOBO
veliko, sončno, oddam tudi 2 boljšima osebama. Kopalnica in tekoča topla voda na razpolago. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11551-7

DVE SOBI
zvezani, opremljeni ali prazni, s souporabo kopalnice oddam zakoncem ali dvema damama. Središče mesta. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11479-7

SOBO
lepo opremljeno s posebnim vvhodom oddam. Praprotnikova ulica 4. 11481-7

OPREMLJENA SOBA
se odda. Jerovškova 72. 11487-7

SONCNO SOBO
novo opremljeno, oddam takoj dvema osebama. Poseben vhod. Koroška cesta 101, pritličje. 11491-7

SOBA
lepa, s hrano ali brez se takoj odda. Poseben vhod. Jerovškova 19, parter. 11497-7

SOBO
lepo, veliko oddam. Prešerno va 2-I. vrata 7. 11579-7

Sobo išče

CISTO SOBICO

s celo oskrbo iščem v Koroškem predmestju ali na Ruški cesti. Dopise pod »Soliden uslužbenec« na oglasni oddelku »Večernika«. 11463-8

OPREMLJENO SOBICO
ali kabinet proti plačilu ali instrukcija išče gospodična uradnica. Gre tudi kot sestanovalka. Ponudbe na ogl. oddelku »Večernika« pod »Uradnica«. 11554-8

SOBO

čisto, opremljeno, s postrežbo, v II. okraju (Melje) iščem. Ponudbe pod »2870« na oglasni oddelku »Večernika«. 11568-8

OPREMLJENA SOBA
velika, prijetna se odda. Vprašati v ogl. oddelku »Večernika«. 11505-7

OPREMLJENO SOBO
s posebnim vvhodom oddam s 1. decembrom. Liebisch. Glavni trg 1. 11532-7

OPREMLJENO SOBO
oddam. Koroška 31/I. 11533-7

LEPO SOBO
sončno, vhod iz stopnišča, prazno ali opremljeno oddam s 1. decembrom Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11534-7

OPREMLJENO SOBICO
s posebnim vvhodom oddam ta koj gospodu. Frankopanova ulica 1/I. 11509-7

BREZPLAČ. STANOVANJE
in oskrbo dobi priprosta nastavljena trgovska učenka. Ponudbe pod »Osamljena družina« na ogl. oddelku »Večernika«. 11516-7

NA VSO OSKRBO
sprejem gospoda. Livada 5, pritličje. 11519-7

OPREMLJENO SOBO
oddam boljšemu gospodu. Poseben vhod. Koroška 5. 11526-7

SOBO
sončno, s predsobo in posebnim vvhodom v novi vili takoj oddam. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«. 11562-7

SOBO
z eno ali dvema postelama oddam. Poseben vhod. Eriyčeva 12, Melje. 11565-7

NA VSO OSKRBO
sprejem boljšega delavca. Frančiškanska 16. 11569-7

OPREMLJENO SOBO
strogo separirano, s hrano in kopalnico, oddam. Glavni trg 24/III., levo. 11544-7

SOBO
elegantno opremljeno, s souporabo kopalnice oddam takoj ali s 1. decembrom. Vprašati v ogl. oddelku »Večernika«. 11548-7

Oteške varžike

in postelje vseh vrst dobavlja najceneje

OBNOVA

F. Novak, Jurčičeva 6

Glavni trg 1

POSJOJILNICA NARODNI DOM V MARIBORU

NARODNI DOM

Z. Z. O. I.

TELEFON 21-08

Deležna glavnica nad 600.000 din, lastne rezerve 11 milijonov din, hranilne vloge 56 milijonov din.

Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3—5%.

Najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru

Slike za delavske in poslovne knjižice izdeluje **Foto Japelj**
Gosposka ul. 18/1.

FRIZERSKO UČENKO
pridno in inteligentno, išče
Banič, Cafova 1. 11592-9

POTNIKA
za Ljubljano in okolico išče
Kletarska zadruga z. z. o. i.
Maribor, Aleksandrova c. 14.
11541-9

VAJENKO
sprejme strojna pletarna, Slo-
venska ulica 26. Maribor.
11549-9

BOLJŠE DEKLE
pošteno, ki zna tudi malo ku-
hati, iščem za vsa hišna dela.
Prednost ima, katere je že
služila. Naslov takoj. Pisati
na naslov: Gospodja Boberič,
Električna centrala, Petrov-
grad (Veliki Bečkerek).
11461-9

UČENKA
sprejme večja modna in ga-
lanteriska trgovina na Go-
renjskem. Hrana in stanova-
nje v hiši. Obširne ponudbe
na upravo »Gorenjca«. Krasji
pod šifro »Štalerc, velike po-
stave«.
11470-9

SPREJME SE
deklet. pridna, poštena, sna-
na, vajena kuhe, k tričlanski
družini. V poštev pridejo sa-
mo z dobrimi izpričevani in
do starosti 30 let. Naslov v
ogl. oddelku »Večernika«.
11488-9

KROJAŠKEGA UČENKA
sprejme modno krojaštvo.
Bobič-Lešnik, Veštinjska ul. 7
11515-9

KROJAŠKEGA POMOČNIKA
za velike kose sprejme takoj
krojaštvo Hanžič, Aleksan-
drova cesta 24 Maribor.
11522-9

UČENKO
sprejme takoj trgovina meš.
blaga v trgu na deželi. Ta-
košnja predstavitev. Naslov
v ogl. oddelku »Večernika«.
11525-9

ČEVLJARSKI POMOČNIK
za boljše delo se sprejme. Ro-
tovski trg. Benko. 11557-9

KROJAŠKEGA VAJENKA
sprejemem. Celec, Koroška 17.
11586-9

SRAJCE
PIZAME
KRAVATE
nudi najceneje
R. TRALEC
GOSPOSKA ULICA 32

SLUŽKINJO
za kuho in samostojno za vsa
hišna dela iščem za takoj.
Naslov v oglašnem oddelku
»Večernika«.
11530-9

Dopisi

BOLJŠA GOSPODIČNA
srednjih let želi znanja radi
ženitve s starejšim gospodom
(48—60), ki ima državno služ-
bo ali privatno, dobro stanje.
Ponudbe na oglašni oddelku
»Večernika« pod »Pridna go-
spodinja«.
11537-12

MLAD GOSPOD
dobro situiran, želi znanja z
gospodično. Cenj. dopise s li-
ko na oglašni oddelku »Več-
ernika« pod »Ženitev ni izključe
na«.
11573-12

GOSPODIČNA
srednjih let želi znanja radi
ženitve z gospodom srednjih
let s stalno službo. Vdovec
ni izključen. Ponudbe na ogl.
oddelen »Večernika« pod
»Mirno življenje«.
11471-12

Službo išče

PLAČILNA NATAKARICA
spodobna moč in poštena.
stara 28 let, zmožna nemšč-
ine in kavcije, išče mesto. Po-
nudbe na oglašni oddelku »Ve-
černika« pod »Takošen na-
stop«.
11425-10

Lokal

DAMATINAC
traži gostionu ili točilnico u
centrumu mesta. Pismena po-
nudbe na oglašni oddelku
»Večernika« pod »Gostilna«.
11486-14

LOKAL
oddam v bližini postaje Tez-
no. Vprašati Ptuiška cesta 39
11531-14

TRGOVSKI LOKAL
s stanovanjem in pisarno na
Aleksandrovi cesti 77 oddam
Vprašati Jezdarska 13.
11518-14

Spomnite se CMDI

V nalem

GOSTILNO
oddam v najem ali na račun
v Dravski dolini. Vprašati v
trgovini Slovenska ul. 20, Ma-
ribor.
11442-15

GOSTILNO
Kamnica pri Mariboru, lepo
posestvo, oddam v najem.
Ponudbe na oglašni oddelku
»Večernika« pod »Zmožen«.
11451-15

GOSTILNO
ali točilnico (bife) vzamem v
najem. Najrajši kje na Stajer-
skem. Naslov v oglašnem od-
delku »Večernika«.
11467-15

GOSTILNO
dam v najem s 1. januarjem.
Naslov v ogl. oddelku »Ve-
černika«.
11474-15

V novi hiši v Dvořakovi ulici
14 dam v najem
DVO- IN TRISOBNJA
STANOVANJA
z vsem komfotom ter garaže
Dr. Sedai. Gosposka 2, Tel.
21-60. 11494-15

TRGOVINO
mešanega blaga in trafiko od-
dam takoj ugodno v najem
z vsem inventarjem. Event.
s koncesijo. Naslov v oglaš-
nem oddelku »Večernika«.
11529-15

Kam, kje?

V SOBOTO IN NEDELJO
domače kolone pri Kelcu, go-
stilna »Pri lipi«, Gregorčiče-
va 19. 11443-17

DANES, SOBOTA
pitane goske, divji zaiči in
kolone. Izborna kapljica za
dom znaten popust. Senica.
Kneza Koclja ulica. 11550-17

HALO!
Za praznike si želi vsaka da-
ma lepih kodrov. O lepih in
trpežnih trajnih kodrih ter
konkurenčnih cenah se lahko
prepričate v salonu Rehar
Matilda. Nasipna ulica 90. Po-
brežje. 11448-17

GOSTILNA OBAL
KRČEVINA
Vsako nedeljo koncert. Izra-
ciganska godba. Pojedina vsa
kovrstnih klobas, dobra kan-
jilica. Za obilen obisk se pri-
poroča gostilničarka.
11504-17

Krznarstvo

Karel Gränitz
Maribor, Gosposka 7

Velika izbira najnovejših
krznenih plaščev in jopice

Zlato in srebro,
brijante, zastavljane listke
išče nujno za nakup

M. Igerjev sin,
Maribor, Gosposka ulica 15

Moški! Pri spolni slabosti
(spolni impotenci) poizkusite hormonske pilule
HORMO-SEKS

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84,
100 pilul din 217, 300 pilul din 560. — Zahte-
vajte samo prave in originalne Hormo-Seks pi-
lule. Po pošti diskretno razpošilja: KR. DV.
LEKARNA PRI SV. AREHU, Maribor. — Glav-
no skladišče: Farm. kem. laboratorij »VIS-
VIT«, Zagreb. Langov trg 3. tel. no. 5, br. 5845-31

Krompir

v večjih količinah kupujem.
Ponudbe z navedbo cene na
PROPAGANDA, Zagreb,
poš. predal 472 pod »Krompir«

ŽENSKE PLAŠČE

v največji izbiri in res ugodnih cenah Vam nudi
kakor vedno le trgovina z manufakturo in kontekcio
J. PREAC - Maribor, Glavni trg 13

V globoki bolesti sporočamo žalostno vest, da nas je naš ljubljani so-
prog, oče, stari oče in tast, gospod

Stanislav Vidovič

krojaški mojster in bivši učitelj na obrtno-nadaljevalni šoli

danesh ob 4. uri jutraj po kratki težki bolezni, v 66. letu starosti, za vedno
zapustil.

Spremili bomo dragega pokojnika v ponedeljek, 27. novembra iz mrt-
vašnice na mestnem pokopališču na Pobrežju k zadnjemu počitku.

Maribor, 25. novembra 1939.

Marija Vidovič, soproga; Stanko, Marija in Vili, otroci; Herman Dvorjak,
zet; Franka roj. Žic, sinaha in vsi vnuki.

ZAHVALA

Povodom smrti in pogreba naše dobre mame ozir. tate,
gospe

ANE ŠTOCEK

se zahvaljujemo v prvi vrsti častiti duhovščini za versko to-
lažbo in spremstvo, nadalje gg. zdravnikom za zdravniško
pomoč, sestram Marijine družbe za bolniško nego, pevskemu
zboru za petje, aktivnemu in upokojenemu cenj. učiteljstvu
za številno spremstvo ter vsem dobrim sosedom, prijateljem in
znancem za izraženo sožalje, za darovano cvetje in spremstvo
na zadnji poti.

V Krčevini pri Mariboru, 25. novembra 1939.

Zalufotki ostali.

Zima je pred ducmi!

KARO ČEVLJE

Zato dobre